

Život s koňmi

aneb učil jsem se od koní

napsal: Monte Alamo

**Lidé naslouchající koním:
"Vědomosti si беру do hrobu, vám však přenechávám intuici."**

Monte

Nepovažuji se za žádného velkého znalce koní, zaříkávače nebo něco podobného, i když někteří lidé o mně tak hovoří. Ke koním mě ovšem vedla vždy obrovská láska. Vždycky jsem se snažil naslouchat jim. Odhodit zastaralé názory. Proto zde nenajdete návod na to jak s koněm pracovat. Mohu vám poskytnout některé rady pro začátek, nicméně nemohu vám říct, jak to přesně dělat, a ani to není účelem této „knihy“, která bude rozdělena do několika dílů. To je záležitost každého jedince, nebo malé skupiny lidí.

Pracovat s koňmi je radost, poznat nové koně, protože každý z nich je jiný, je úžasný a učit se od nich je krása a pohazení nejen po srdci, ale i po duši. Jsem přesvědčen, že ve většině případů s námi koně chtějí vyjít a chtějí na nás být závislí. Jde jen o to, že se na nás nemohou spolehnout vždy, takže v případě potíží nebo nějakého trápení hledají občas pomoc někde jinde. Skutečně věřím, že pokud se z trochu jiné perspektivy dokážeme podívat na to, co naše koně dělají (nebo co my děláme s nimi) najdeme způsob jak s nimi vyjít, aniž by to vždy nutně znamenalo prosazovat se nad nimi v dominantním postavení. Nevěnuji se výcviku sportovních koní. To přenechávám zkušenějším. Věnuji se koním do přírody.

Nechci nikdy nikomu nic vnucovat, dávat rady, ale možná se alespoň zamyslí a popřemýšlí, jak na tom se svým koněm je.

Nemám potřebu se nějak zviditelňovat a předvádět. Dělán si své a po svém. Pokud chce někdo poradit, tak poradím, ale spíš řeknu svůj názor a je to na každém, co si z toho vezme. Jde pořád jen o úhel pohledu jediného člověka.

Váš Monte

Úvod:

Moje první setkání s koňmi bylo, asi tak v šedesátém třetím roce to mi bylo asi tak sedm let, kdy po naší vesnici jezdili zatím jen tažný koně. Učarovala mě jejich krása a elegancie a tak jsem, vždy když jsem měl volno, začal tajně chodit za nimi do stáje. Dřív se tomu říkala maštal. Nevím sice proč, ale moc jsem po tom nepátral. Sedával jsem na velké bedně, ve které měli uložené krmivo, které dostávali po vykonané namáhavé celodenní práci. Seděl jsem tam a jen tak jsem je pozoroval. Oni mě asi moc nepozorovali a spíše se věnovali tomu, co mají ve žlabu. Jenže časem jsem si všiml, že když tam chodím skoro pravidelně, že občas otočí hlavu a zjišťují, zda tam jsem. Jít k nim jsem se neodvažoval, přeci jen byli dost mohutný oproti mně a ty podkovy s hroty mě poměrně děsily.

Jenže vše se mělo změnit a tak jak jsem jednoho dne u nich seděl, přistihl mě jeden z kočích a bylo zle. Kočí se na mě obořil, jako co že tam dělám a že tam nikdo nesmí, a že když koně jedí, mají mít klid a né je rušit. První poučení jsem tedy dostal. Hlavně o tom klidu, který jsem se pak snažil vždy dodržovat. Když se kočí trochu zklidnil, sedl si vedle mě a co jak že tam dělám. Tak jsem mu řekl, jak se mi koně líbí a že je obdivuji. Byl hned jak vyměněný. Začal jaká ale je to pracné s koňmi a co vše člověk musí umět a jak s nimi zacházet. Pak mi ukázal jak správně k nim chodit, čistit, ošetřit, okšírovat a zapřáhnout do vozu. Koním zase začal perný den. Museli navážet ke kravínům seno a slámu. Když vyjeli z vrat tak se kočí na mě otočil, zda jako nechci jet s ním. No byl jsem u něj dřív než to dopověděl a tu nastal další problém. Musel mi pomoc na vůz Výškou jsem dosahoval tak pod kozlík (to je taková lavička, na které kočí sedí). Když mě vytáhl za ruku nahoru tak v klidu řekl, že je to naposledy a pokud chci s ním ještě někdy jet, tak že si musím nahoru vylézt sám.

Jezdili jsme celé odpoledne a občas jsem mohl koně kočírovat, něco jako řídit, teda za zdatné pomoci kočího, nebo mě na jednoho posadil a tak jsem si vychutnával jízdu. Když jsme jeli navečír domů řekl mi kočí, ať se pořádně držím a práskl bičem koním nad zadkem. Koně se dali do cvalu, neboť věděli, že jejich úmorný den končí a že se jede domů, kde se zbaví postrojů a dostanou něco k jídlu. Koně jsme vyčistili, teda spíš kočí koně vyčistil já jsem s tím zatím jen zápasil a překážel. Jen mi jich bylo líto, že zase budou stát uvázaný v malém prostoru mezi štonty. Když bylo vše uděláno, teda jako koně podestlaný, vyčištěný, nakrmený a napojený šli jsme taky domů. No kočí na pivko a já jako že domů, ale když už na mě nemohl vidět, vrátil jsem se zpět a do úmoru jsem trénoval jak se dostat na valník, Když se mi to po delší době a spousta odřenin konečně povedlo, vydal jsem se spokojeně k domovu. Byl to můj nejkrásnější den v mém mladém životě. Teda v ten den, byl ten den nejkrásnější. Chodil jsem ke koním každé volno a tak jsem se naučil koně čistit, kydat hnůj, dát jim postroje, i když s chomoutem jsem se potýkal jako zápasník na žíněnce, taky jsem byl občas dole. Už jsem věděl který kůň, na kterou stranu se zapřáhá do vozu. Naučil jsem se koně vodit při orbě, setí a svážení balíků slámy ke stohu aniž bych balíky vyklopil nebo utrl roh stohu. To vše probíhalo, až do doby kdy koně vystřídaly traktory. Jenže to už se pomaloučku dodělávala dostihová stáj a tam jsem zhlídl to, co jsem viděl jen na plátně v kině anebo v televizi. Ty rychlé, ušlechtilé sportovní koně. Od té doby jsem pak chodil do dostihové stáje, kde jsem se učil jezdit na závodních koní. Vylézt na koně nebo vyčistit koně bez balíku slámy to mi nešlo. U dostihových koní jsem byl zhruba tak do osmdesátého čtvrtého roku, kdy jsem zjistil, že do Čech dorazil western, nebo spíše kovbojské ježdění a to mi zůstalo již navždy. Hodně svého času jsem strávil na pastvinách pozorováním hříbat a jejich matek. Když jsem jako kovboj coural od ranče k ranči, rád jsem spával na pastvinách s koňmi.

Nejvíce mě ale bavilo pozorovat klisny s hříbaty na pastvinách a stále více jsem se věnoval poznání koní a jejich výcvik jsem tenkrát jen tak okrajově tušil a snažil dělat tak nějak jinak než ostatní. Né silou a nadvládou nad koněm. Začal jsem si shánět různou dostupnou literaturu a občas něco pochytit od těch, co dělali, že koním „rozumí“. Dnes vím, že to jen někteří nebo většina opravdu jen dělala. Časem jsem narazil na knihu Marka Rashida a po jejím přečtení jsem věděl, že to je to co celý život hledám a to co chci dělat s koňmi. Pročetl jsem několik knih, kde se dávají různé rady ale Mark Rashid to podává jako své zážitky a poznatky. Tato kniha se na mé stezce s koňmi stala jakousi mojí „biblí“. Taky jsem něco převzal od Klause F. Hempflinga, Bucka Brannamana, ale Rashid je Rashid.

Tím nechci říct, že ostatní nejsou tak dobrý. To né. Oni učí a to zas až tak dle mého názoru není dobře. Mnoho posluchačů se je snaží napodobovat. Pokud to člověk necítí srdcem, duší a konečkama svých prstů na rukou, tak může číst dnem i nocí, kopírovat různé trenéry a nebude mu to k ničemu. Práce s koňmi je jako dlouhá cesta. Je to nekonečný příběh a důležité je jen to co se stane „cestou“ nikoli to, co se stane až „tam“ dorazíme. Je to filozofie. Nic jim nenutit, brát do úvahy stanovisko koně.

Nástroje a techniky nejsou až tak důležité, pokud se zachová správný přístup. Je to jen o tom přístupu. Pokusím se v této „knize“ udělat výtah nebo výpis z knihy Marka Rashida – Koně nikdy nelžou, trochu to promíchat i s mými poznatky a zkušenostmi s mou prací s koňmi. Snad se mi to povede a jednou za mnoho let ji někdo od koní najde jen tak náhodou a ona ho posune kousek zase dál. Nechci sem dávat rady, spíš jen a jen moje názory, ale převážně podle vzoru Marka napsat pár příběhů, kde si každý může najít to, co zrovna potřebuje.

Kamarádi o mě říkali, že si víc rozumím s koňmi než s lidmi a svými konečky prstů používaných při práci s koněm jsem je prý dost štvál, ale kamarádsky. Proto že jsem jim říkal, když jim to s koněm nešlo ať s ním pracují svými konečky prstů.

Také je dost důležité se naučit při výcviku vypnout. Netahat do výcviku své soukromé lidské problémy. Tam musíte být jen vy a váš koník. Co to znamená v praxi? Přestat vyvíjet jakýkoliv tlak směrem ke koni. Vaše tělo by mělo vyjadřovat klid, bezpečí, pohodu a trpělivost. Koník by měl pochopit, že ve vaši blízkosti mu nehrozí žádné nebezpečí. Čím větší klid za pomoci svého těla ukážete koni tím lépe se bude učit, rychleji pochopí, že to co udělal právě teď je správné. Příště se pokusí v podobné situaci udělat to samé, aby se zbavil všech vašich tlaků.

Jenže takto vypnout, kdy kolem vás přestane existovat okolní svět svede stoprocentně jen pár lidí tzv. „Horsemanů“ na světě.

(To vše jsem se snažil pochopit a snad i tak nějak pochopil a dělal po studii knih Marka Rashida, Bucka Brannamana, Klause F. Hempflinga a dalších. Jim děkuji, že jsem dnes tam, kde jsem, stejně jako děkuji koním za to, že „znám to co znám“).

Nikdy neříkejte, že něco nejde, pokud to sami nevyzkoušíte, protože vždy se najde iniciativní blbec, který neví, že to nejde, a udělá to!

Vždy zdůrazňuji tři základní pravidla výcviku koně:

- 1/ použitá metoda musí být bezpečná pro trenéra,
- 2/ musí být bezpečná pro koně,
- 3/ po skončení výcvikové hodiny musí být kůň klidnější a důvěřivější než byl na jejím začátku.

Spolupráce s koněm

Jen tak okrajově se zmíním o tom, co a jak kdo říká a podle toho dělá. Většina lidí hovoří o výcviku koně. Co je to za definici: výcvik koně – koně toho vědí víc než my a tudíž jak je můžeme cvičit. Já říkám: společný „výcvik“ s koněm. Taková krásná spolupráce. Já od tebe ty něco málo ode mě. Důležité je, aby to co děláme anebo to co po koni chceme, aby to udělal jsme správně pojmenovali, neboť pokud mu nepoložíme tu správnou otázku, tak nedostaneme správnou odpověď a pak koník jen kouká co toho tím vodítkem, lasem, bičem a co já vím čím vším se koník má učit -nakecáme. Tak kdo koho učí? Kůň nás učí správně s ním komunikovat, učí nás trpělivosti a něžnosti. Mokrát jsem si všiml, že někdo cvičí koně a za celou někdy až nesmyslně dlouhou dobu koníka ani nepohládí. Když kůň pochopí, co po něm někdo chce a udělá, co se po něm žádá tak „trenér“, je tak šťastný že místo pochvaly to musí koník opakovat ještě několikrát po sobě a pak se najednou diví, že už to koník dělat nechce a začne to kazit anebo nastoupí dokonce cestu apatie, nebo jde do opozice. No je to jednoduché. Proč má dělat neustále to co již udělal? Tak to chápe zase kůň. Tak nedojde k pěknému a klidnému ukončení „výcviku“ ale buď k ukončení s nadávkami a vycukáváním koně, anebo s tím, že je konec ale koník si vyhodnotí, že to co dělal předtím bylo špatně a to co udělal naposledy je správné a příští „výcvik se bude snažit to dělat stejně a „trenér“ zas bude zuřit protože: koník to posledně udělal a teď nechce a chce to dělat jinak. Jenže zapomněl, že koník si vyhodnotil cvik, který dělal jako poslední a ten si uložil do paměti jako že to tak má být když už jde domů a že se to tak má dělat.

Kdykoliv se budete chtít pustit s koněm do boje, tak on bude chtít bojovat s vámi. Jenže vtip je v tom, že i při tom boji se kůň bude pořád snažit zjistit, co že to po něm vlastně chcete. Smutný na tom je, že vy budete tak zabrány do boje, že tu jeho snahu nikdy nepostřehnete, neucítíte.

Jeden z největších problémů, s nimiž se při práci s lidmi a s jejich koňmi setkávám je v tom, že většina lidí má sklon u koní vyhledávat jen to špatné. Protože pořád hledají chyby, snadno přehlédnou ony malé pokusy, jimiž se jim kůň snaží vyhovět, snaží se něco říct.

Koně jsou natolik jemná zvířata, že dokonce i stříhnutí uchem, uvolněním v hubě nebo záchvěv svalů u nich něco znamená. Často jsou právě tyhle maličkosti podstatou velkých věcí, které po nich chceme, ale protože je přehlízíme, nikdy je ani nezaregistrujeme. Tím jsou z nás naši koně často frustrováni, my jsme zase frustrováni z nich a vzájemná důvěra je narušena.

Nalézáním a uvědoměním si oněch malých snaživých pokusů otevíráme naprosto nové dveře komunikace, které našim koním konečně umožní pohlížet na nás jako na zodpovědné, spravedlivé a spolehlivé vůdce. Občas je dobré sami se podřítit tomu, co po koních požadujeme a nechat to na jejich úsudku. Ušetří se tím spousta času při vzájemné práci. Dát jim čas od času poloviční šanci a dát jim najevo že v jistých situacích spoléháme na jejich úsudek a to i v situacích, kdy se nám jejich úsudek zrovna moc nehodí.

Vždy se nemusíme chovat jak dominantní jedinci, ale že umíme i naslouchat. Samozřejmě neobhajuji to, aby si koně diktovali podmínky to v žádném případě, ale v jistých chvílích je pro naše dobro i pro dobro našeho koně dát mu možnost říci si své, už jen pro tu možnost, aby to ze sebe dostal. Aby nebyl zmatený v tom, co se po něm chce. Je dobré si občas poslechnout, co se nám snaží říct. Vždyť třeba zrovna on ví, proč se nám něco nedaří a řekne nám taky čím to je. Když nebudete naslouchat, v okamžiku kdy vás koně nejvíce potřebují, tak to s vámi téměř úplně vzdají.

Někdy se zapleteme do vlastních snah něco koně naučit nebo najít na řešení problému nějakou tréninkovou techniku, že úplně zapomeneme brát do úvahy nejdůležitější faktor – koně.

CO DĚLÁM ŠPATNĚ A CO DĚLÁM DOBŘE. TOŽ OTÁZKA.

Při mém pozorování koní co a jak dělají, jsem se naučil sledovat i lidi co a jak dělají s koňmi. Došel jsem k názoru tedy svému, že někteří lidi, no řekl bych, že většina lidí „něco“ se svým koněm dělají. „NĚCO“ a to hlavně „něco“ špatně. Když se jich zeptám proč to udělali, tak jak to udělali a že to udělali špatně. Odpověď: ***já si to neuvědomil.*** Nebo proč jsi udělal cos udělal, když předem je jasný, že je to špatně. Odpověď: ***Já to jen zkoušel.***

Můj, tedy jen můj názor je ten že neznají co je dobře, ale zároveň neznají co je špatně. Je to dáno tím, že si myslí, že vše dělají jen a jen dobře. Berou nebo nahlízejí jen na jednu stranu mince. Tu svou, prostě to co znám a dělám je dobře a ostatní mě nezajímá. Jenže každý kdo pracuje s koněm by měl umět odhadnout a znát co není dobrý a tudíž se tomu vyhnout. Proč koně a hlavně mladého vystavit zkoušce špatně a pak po něm chtít, když to nejde, aby se předělal. Kůň není pokusná laboratoř a je dost důležité se vyvarovat pokusů a omylů.

I když znám jednoho majitele koně, kterému nějak pochopit správný postup při výcviku koně dělá problém. Přesto má se svou kobyolkou dost zajímavý vztah. Příběhne k němu na zavolání, i když se pase a je ve volnosti a to na dost velkou vzdálenost. Hodí ji na zem chleba, a když odchází a nedojí tak na ni zavolá jako, že nedojedla a ona se vrátí a dojí, co tam nechala. Jenže nesmí být kobyłka ve stádě, ale musejí být spolu např. na trailu nebo v koralu. Prostě ho má ta kobyłka tak ráda, že pro něj přetrpí i ty nesmysly co kolem ní vytváří v domnění, že spolu pracují na nějakém výcviku. No dá se to dost těžko popsat. To se musí jen vidět.

ZNÁT TO DOBRÝ, ABYCH NEDĚLAL TO ŠPATNÝ ZNÁT TO ŠPATNÝ, ABYCH DĚLAL JEN TO DOBRÝ

Kde se bere v lidech namyšlenost, proč chtějí svému okolí ukázat, že (v tom co neumějí) jsou nejlepší.

Setkal jsem se s tím na jednom „rodeu“. Skončilo rodeo a chtěli naložit jednoho koně. Kůň ale do přepravníku nechtěl. Mělo to několik důvodů, ale o hlavním problému jsem se dozvěděl až tak zhruba za dvě hodiny. První problém asi byl v tom, že při nakládání koně, který zrovna přepravník nemusel, stálo dalších deset lidí u přepravníku a bavili se na úkor těch tří dívek, co se snažily koně naložit. To trvalo zhruba půl hodiny. Koník značně vystresovaný se bránil naložení. Když se dav rozešel, tak ty tři stále pokračovaly v nakládání. Jenže způsob jak to dělaly, byl otřesný. Braly koni nohy a pokládaly je pomalu na rampu, ale přitom si nevšimly, že koník je nejen vystresovaný ale již apatický ke všemu co se kolem něj děje. Nikdo ho nehodlal zklidnit a upozornit na to co se po něm žádá. Stále ho jen popotlačovaly jednou vpřed a koník zase couvnul a zase vpřed a zase koník couvnul a jeho oči už nevyzařovali vůbec nic. Koník se propadl sám do sebe, ale ty dívčiny se stále snažily s ním zacházet, jak kdyby měl ochrnutý nohy. Nevzaly koně a neprošly se s ním, aby zase reagoval a soustředil své myšlenky na to co se děje a co se po něm chce. Zhruba za dvě hodiny jsem se dozvěděl, že koník nechce do přepravníku protože, když ho den předtím nakládali, tak ho tam nahnali lopatami. Proto se nikdo a to ani ze zkušených koňáků do nakládání nehrnul. Když to trvalo asi již další zhruba dvě hodiny tak jsem sice né zrovna vybíravě ty dívčiny upozornil na to, že by toho už měly nechat a přestaly toho

koně týrat. No vyfasoval jsem za to nepřátelství a dlouhodobé pomluvy. No hlavně, že koníka přestaly týrat. Prostě namyšlenost je vážně matka blbosti.

Setkal jsem se i s tím že lidi neumějí používat „laso“ při výcviku koně. Někde viděli, že koník nedává nohu např. při vyčištění kopyta. Cuká s ní, kope a různě poskakuje. Majitel měl koně na laso (dlouhé lonžce) a pokoušel se naučit zvedat nohu přes laso. Je to dobré učení, ale majitel si nevěděl rady s „lasem“. Zvedal koni nohu, ale měl volný laso k hlavě, koník odcházel a točil se do kola. No a tak majitel různě přehmatával sem a tam, laso se mu zamotávalo mezi nohy, což bylo dost nebezpečné, kdyby se koník splášil... Chytil koně pak zase rukou za nohu a koník nevěděl, co po něm chce. Hlavně tak pracoval s mladým koněm.

Tato metoda je dost dobrá jak naučit problémového koně stát v klidu při ošetřování kopyt. Jenže se musí umět a vědět jak na to a né se o tom jen někde dozvědět. No jsou ale bohu žel lidi, kterým to i ukážete a přesto ve své namyšlenosti to sprasej a ještě se tím prsej jak to zvládli. Jenže už nevidí, že koně dostali do stresu a nadělali si problém ještě větší, co se týče klidného zvedání a ošetřování nohou.

Setkal jsem se s tím na jednom ranči. Dva majitelé koní s nimi dělali vždy to samé, když si je odvedli z pastvin. Šli rovnou k uvazišti a hned začali strouhat kopyta. Jeden z nich to uměl a druhý se to neustále učil. Nesledovali své koně, že jim neustálá cesta z pastvin k uvazišti je už nepříjemná. Necháпали, proč musí neustále dávat nohu na nějakou stoličku. Přijít, přistrouhnout kopyta a vrátit se na pastvinu. Chtěli kontakt a trošku změny. Trvalo mi dost dlouho, než si majitelé aspoň z části uvědomili, že se mají ke koním chovat trošku jinak, než se chovali. Že nemůžou obden koni přistrouhávat kopyta, že je to koni nepříjemné. Pokud svou přehnanou péči chtějí nadále dělat tak ať to udělají po vyjíždě a ne před ní anebo po nějaké společné práci, i když to není taky to správné. Kůň má ukončit svou práci s člověkem v klidu a ne být zase stresován rašplí. Pokud chtějí tak ať tu svou přehnanou péči dělají jeden den v týdnu a ne pokaždé když si vezmou koně z pastvy. Vždyť se dopravovali i k tomu, že mají problém si svého koně na pastvině „odlovit“. No snad se mi je časem podaří přesvědčit, že to není nutné tak tu péči o koně přehánět.

Takhle si tvořil kamarád svou kobytku. Když jim něco šlo tak to tak dlouho opakovali, až to zase nešlo. Jenže častým až přehnaným opakováním kobytky ztrácela zájem cokoli dělat a snažila se spíše od svého pána se vzdalovat, byla roztěkaná a začínala se i vztekat. Majitel přišel, že má zase problém a jestli se na to nepodívám. Upozornil jsem, že je to tím, že ji chce učit neustále to, co už dávno umí. Nehledě tomu že dlouhou dobu chtěl po kobyлке, aby něco dělala špatně a pak přišel za mnou, abych mu ukázal jak na to. Místo toho aby přišel s tím, co chce a nechal si to ukázat, vysvětlit a pak to začal dělat. Né jí vtloukat do hlavy, že takhle to po ní chce a že to tak musí udělat, jenže kobytky nechápala, co po ní chce. Vzal jsem si od něj laso, na kterém kobytku vodil „cvičil“ a ukázal jsem mu v klidu, že kobytky je ochotna spolupracovat, pokud on bude ochoten spolupracovat s ní. Stejně jako když si na ni sedl a hrozně se divil, že kobytky pod ním skáče a snaží se ho dostat dolů. Nechápal, když jsem mu říkal, ať se naučí sedět v sedle a né aby ji neustále při naklusání anebo ve cvalu mlátil do zad proto, že tam neseseděl, ale nadsakoval. Neustále jí drncal do zad a tím i cukal za otěže. V terénu s ní neustále lítal a nechodil v klidu a divil se, že jakmile vyjede už prchají. Nechápal, že ji to tak sám naučil. Nechápal, že ta kobytky ho prostě na sobě nechtěla, že nechtěla neustále trpět a lítat. Neustále kobyлке dělal zlo, ať tedy přehnanou péči o kopyta tak svou jízdou. Jenže některým lidem to můžete říkat každý den a je to k ničemu. Nenaslouchal jí a tím kobytky byla neustále s ním v rozporu. Dokonce ze začátku nejezdili rovně motali se kde se dalo a hlavně překáželi jiným koním. Kamarád totiž nedokázal svému koni ukázat směr a tak kůň vlastně nevěděl kam jedou, kterým směrem to je správně. Když zabočil doleva tak jeli a najednou

mu byl změněn směr. Zatočil a vydal se dál. Jenže zase špatně. Tak byl tahán hned tam a pak zase jinam. Nebyl chvíli podržen v jednom směru a kamarád taky neustále koukal jinam. Jde o to správně koně nasměrovat vlastním pohledem. Vždy jsem mu říkal. Vytyč si v dálce nějaký bod (třeba strom), zadívej se tím směrem a jed' přímo na něj. No trochu to trvalo, ale pak to pochopil a koník najednou vykračoval tam, kam jezdec chtěl.

Jsou majitelé, kteří sednou na koně a hned ho nutí cválat, co to dá a pak se diví, že kůň časem nechce cválat a přechází do klusu, anebo dokonce do kroku, obrací se neustále směrem k domovu. Většina vyjížděk do přírody není jen na krátkou chvíli a každý se chce kochat krajinou ze hřbetu koně. Taková vyjíždka trvá nejméně dvě hodiny. Kůň je od přírody navyklí svou energii rozkládat. Neplýtvá s ní. Pokud by s ní ve volné přírodě plýtvál, nemohl by v případě nebezpečí uprchnout a stal by se lehce dostižitelnou kořistí. Proto si tu energii šetří. No, a když majitel hupne do sedla a tryskem vyrazí vstříc přírodě, kůň začne ztrácet energii a aby si nějakou ušetřil, pro případ nebezpečí, začne sám od sebe zpomalovat. V případě že je nucen majitelem stále cválat, vyčerpá svou energii a chce honem domů, kde se cítí bezpečně. Tak dochází k nedorozumění mezi majitelem a koněm. Majitel nechápe co se děje a dál koně nutí cválat, stále ho stáčí dál od stájí, nebo pastviny kde je kůň doma a kde se cítí bezpečně. Kroužili kolem nás a majitel nechápal, proč neblázníme s ním. Kůň nechápe, proč musí stále ještě cválat, když už má skoro vyčerpáno a dostává strach, že se stane kořistí nějaké šelmy. Přestane reagovat na pobídky majitele a je problém na světě. Byl jsem svědkem, kdy majitel ztratil kontrolu nejdříve nad koněm a pak sám nad sebou a mlátil koně přes hlavu a kopal do slabin jen, aby kůň dál cválal. Když jsme přijeli domu tak si stěžoval, jak ten kůň je líný a neposlušný. Snažil jsem se mu vysvětlit, jak se na to vše díval kůň. No nepochodil jsem. Pak se někteří majitelé diví, že jejich kůň od nich prchá, jakmile je spatří, že vešli na pastvinu. Huř na tom jsou boxový koně, ale ty si zase najdou něco jiného. Třeba jak majitele co nejdříve shodit na zem a pak hurá domů.

Když jsem si přivedl svou kobytku na ranč, pustil jsem ji na pastvinu, kde se pásli již starší kůň. Kobytku vyrazila hned k němu a začali se vítat. Když se uvítali tak ta kobytku neustále toho koně provokovala. Běhala kolem něj, předváděla se a snažila se tím lítáním a natřásáním se upoutat na sebe jeho pozornost. Koník byl postarší a znalí a proto si energii šetřil. Kobytku byla mladá a plná života a konečně na pořádné velké pastvině plné krásné trávy. Jenže v tom všem byl háček. Kobytku si neuvědomila, že trávila doposud svůj život v daleko menším prostoru. Ale co hlavně jí ušlo? V rovném prostoru. Kdežto nyní přišla na pastvinu, která byla na svahu. Lítala kolem toho koně skoro až do večera a když jsem je navečír zavolal domů, přiřítla se šťastná, že se už má dobře. Ráno jsem vstal, šel pustit oba koně zase na pastvu, a když jsem přišel do přístřešku v první moment mě tak zatuhlo, myslel jsem, že moje kobytku je v posledním tažení. Ležela, nohy vyšponovaný jak v smrtelné křeči. Když zjistila, že jsem u ní snažila se postavit. Moc jí to nešlo, ale vstala. Celou jsem ji prohlédl, ale nic vážného jsem neshledal. Pro jistotu jsem ji pustil jen na dvůr a sledoval co se s ní děje. Šla, no spíš se potácěla a najednou se svalila na zem. Pro jistotu jsem zavolal veterináře a společně jsme po jejím důkladném vyšetření usoudili, že ji nožičky po včerejším bláznění vypověděli poslušnost. No někdy se koně cítí doma natolik bezpečně že si sami vytlučou „baterky“.

Stát tiše a nedělat nic, jen v klidu sledovat koně – sledovat co nabízí a pak se v klidu zapojit do „hry“. Nechat mu prostor. Pohybovat se v klidu v souladu s koněm, naučit se ho „číst, pochopit to co nám říká, nabízí.“ Stát tiše a nedělat nic je často víc než být aktivní a vše zvrzat. Nastavit pro koně situaci tak, aby se musel rozhodovat a dovolit mu aby se rozhodl. Nenutit ho do něčeho nepřijemného, nebo trestat za naše chybné rozhodnutí. Prostě ho nechat, věci aby se děly, uskutečnily a odtud pak začít. Způsob prostý, ale velmi účinný – jak u koní, tak u lidí. Nikdy neprosazovat metodu tvrdé ruky, nesmyslného honění koně dokolečka anebo za ním běhat s igelitovým sáčkem na klacku nebo jiným tomu podobným strašákem – vše je v srdci a v konečkách prstů – něžnost dotyku a to i prostřednictvím otěže, lasa, vodítka či jiných výcvikových pomůcek.

Často jsem si všiml, že majitelé a to i zkušený vodí koně jen tak bez vodítka za ohlávku. Je to dost nebezpečné. Pokud se kůň lekne a vyrazí vpřed tak nemáte šanci ho okamžitě pustit. **Byl jsem u toho, když majitelka si vyvedla koně z boxu jen za ohlávku. Kůň se lekl a vystartoval vpřed. Majitelka udělala první pohyb s ním a klíční kost byla venku.** V lepším případě vás kůň jen svalí na zem a s trochou štěstí vás nepošlape. Učím vždy koně vodit na dlouhém vodítku. Má to několik výhod. Máte šanci popustit potřebnou délku v okamžiku, kdy kůň vystartuje, kůň vám neuteče, nevláčí vás za sebou, a když zůstanete v klidu stát tak i on se zklidní.

Hodinku dvě je prý třeba za takovým volně pobíhajícím koněm chodit, až si vás všimne. Pak je ale třeba naopak dělat vše proto, aby si kůň všiml, že si ho člověk nevšímá. Když je člověk klidný, kůň, tvor zvědavý, pomalu přijde sám.

Problém při práci s koněm spočívá také v tom, že majitelé navštěvují různé semináře a kurzy. Dokáží jich navštívit ročně i několik a tak čerpají vědomosti každou chvíli od někoho jiného. No proti tomu nic nemám, pokud nezačnou experimentovat. Jednou učí koně ten cvik dělat tak, pak se dozvedí něco jiného tak ten cvik zkoušejí zase jinak a kůň začíná mít v tom chaos a tak začne problém. Kůň to přestane dělat úplně a majitel se začne divit jak to že už to začínal dělat a už to zase nedělá. Nejsem proti kurzům, ale proti kurzům které navedou, prostě jen ukáží směr jak asi a ostatní by mělo již být na majiteli. Vzít si od každého to správné, zpracovat to v sobě, mít v tom jasno. Hlavně vzít si jeden cvik a dělat ho stejně. Stejně povely, stejné pohyby apod. Ne to měnit proto, že mi to někdo ukázal zase jinak. Měnit to můžu k lepšímu. Nešlo mi to a nevím proč, tak asi něco dělám špatně. Přijít na to a pak už to dělat jen správně. Pracovat hlavně sám na sobě a pak jít a pracovat s koněm.

Taky si dokázat říct: Sice znám postup, ale neznám cestu. Mám jiného koně. Každý kůň je jiný. Typem, temperamentem apod. Tak moje cesta musí být jiná. Musím najít vlastní přístup ke svému koni, než ukazovali na kurzu. Je to cesta trpělivosti, citu, porozumění. Cesta vlastního srdce.

Ne kopírovat to co jsem viděl. Tak to nefunguje a budete zklamáný.

Kontakty s koňmi jsou složitou záležitostí a záleží na majiteli, jak je cítí. Vysledoval jsem, že pokud majitel jezdí za svým koněm jen na víkendy tak koník vždy v pátek stojí u ohrady a vyhlíží svého „lidského“ kamaráda. Teda pokud se k němu chová správně. Pokud ne, koník ho nevyhlíží. Ale hlavní co se odehraje, když majitel přijede, je, že koník se s ním nejdříve seznamuje a až druhý den už ho zase bere jako součást stáda. Moje přítelkyně za mnou jezdila jen na víkendy a koně se k ní chovali jinak v pátek. To ji jen tak očuchávali a někteří si ji nepustili ani do svého prostoru. Jenže druhý den už to bylo v pohodě. Tak taky se z toho odvíjela práce s nimi. V pátek seznámení a zjišťování zda je to opravdu ona a že to není nějaký jiný bubák. No a společná práce se prováděla až navečer anebo až druhý den, když si koně byli jistí, že se znají. Museli si to nejdříve porovnat sami v sobě. Proto někteří majitelé by neměli, když přijdou ke svému koni okamžitě po něm chtít nějaké výkony, ale měli by se společně nejdříve „očichat“ a nechat si nějaký čas než si všechny vněmy koník srovná v hlavě a vyhodnotí si, co že to jste zač.

Co se mi opravdu povedlo na Texas ranči, je to že jsem zavedl určité podmínky pro vstup majitelů koní i jiných návštěvníků do prostor, kde byli koně. Pohybovat se mezi nimi v klidu. Dát v klidu najevo,

já jdu mezi vás. Nekrmit z ruky anebo jakékoliv tašky. Nekrmit svého koně ve stádě a co hlavně. Pokud nejsi vlastníkem koně, žádné mazlení. Pohlad', ať kůň ví, že nemá žádné vedlejší úmysly a že mu nic neuděláš a pokračuj k vlastnímu koni. Svého koně pohlad', a pokud se chceš s ním „pomazlit“ vezmi si ho mimo stádo. Krmení z ruky anebo tašky učí koně somrovat potravu jak od majitele tak od každého kdo přijde do stáda. Nůchňání se s koněm ve stádě podněcuje zvědavost ostatních koní, kterým se této pozornosti nedostává a začnou si to vyžadovat od jiných lidí a je to nejen nepříjemné, ale i nebezpečné. Kůň může nic netušícího člověka porazit. Nebo se vám plete do cesty, když si hrajete se svým koněm ve stádě. Je nutno rozlišovat co mohu a co né a sledovat jak reagují ostatní koně. Pokud chceš naučit svého koně nějaké lumpárny, vezmi si ho mimo stádo a hlavně se to nepokoušej učít i jiného koně. Jako drbání na zadku. To když jdete pro takového rozcapeného koně, stále se k vám natáčí zadkem a tak kolem něj kroužíte a nemůžete si koně odvést. Není na světě nic krásnějšího, než pozorovat stádo koní jak jsou spokojení. Na pastvě se v klidu pasou, někteří leží a prohřívají se na sluníčku. Můžete v klidu mezi ně vejít, a když nerušíte a dáte jim najevo, že po nich nic nechcete tak si je v klidu ležící i pohladit. Jenže některé lidi to nenaučíte, i když jim to budete vysvětlovat stokrát. Tajně učí i cizí koně hloupě, krmí z ruky a ve stádě. Naštěstí jsem navyklý vidět věci, i když si lidé myslí že je nevidím. Často jsem je slyšel říkat. To nedělej Mont'ák tě určitě vidí. No aspoň občas to zabralo.

Jednou jsem dělal na jednom ranči a majitelé koní krmili své koně přímo z igelitové tašky. Často jsem jim říkal, že to není dobrý a upozorňoval rančerku, že si zadělává na problémy. Jenže to jsem ještě netušil, že koho potká první problém, budu já. Potřeboval jsem si zajít do obchodu nakoupit něco k jídlu a nechtělo se mi obcházet pastviny. Vydal jsem se napříč pastvinou a v ruce jsem měl igelitovou tašku. To co se odehrálo mi tak trošku i nahnalo strach. Strach ze stáda, které asi v počtu dvaceti koní se hnalo ke mně a dožadovalo se krmení. Jak se tak různě natáčeli k druhým koním a kopali po nich, aby měli místo a dostali se pro požadovanou potravu, se stále tlačili na mě. Uši položené a zuby cenili vztekle na mě, když zjistili, že jim nic nechci dát. Byl jsem obklopen stádem dost naštvaných koní, kteří do mě strkali a jen tak tak jsem se vyhýbal jejich zubům a kopytům. Dost nepříjemná situace, při které jsem musel hrát dost dominantního koně, abych se z té situace dostal zdravý. Neučit koně somrovat.

Koně a pamlsky jako odměna??

S tím se musí taky opatrně a koně neodměňovat za jeho výkon pamlskem pokaždé když udělá co po něm požadujeme a né vždy z ruky.

Taky jsem byl svědkem, kdy kamarád připravoval svého koně na show. Lehl si vedle něj a učil ho, aby mu dal pření nohu na prsa. Pokaždé, když kůň udělal něco dobře, dal mu z ruky pamlssek. Když tento cvik ukazoval na show, lehl si vedle koně a kůň si položil přední nohu na jeho prsa. Vypadalo to pěkně, ale kůň nedostal pamlssek tak si ho začal vyžadovat. Na nohu, kterou měl na jeho prsou, přenesl váhu, že se kamarád sotva hnul a tlačil stále více a zubama ho začal svlíkat. Museli jsme zasáhnout a koně přímo od něj odtrhnout. Většinou když koně naučíte něco, co si pak nepřejete, aby dělal, určitě se vám to vymstí v okamžiku, kdy to nejméně čekáte a nejméně potřebujete. Kůň jen nepochopil, proč dostával pamlssek, pokaždé když něco na žádost majitele udělal a najednou nedostal nic. Nejsem proti pamlskům ale ne během „výcviku“. Kůň by neměl být veden k tomu, že udělá a dostane. To pak dělá vše jen, aby za to něco dostal a né vždy to dělá správně, ale něco za to chce a my jsme přesvědčeni, že to co udělal, bylo špatně většinou díky nám a tak nedostane nic. Koně si tím vlastně jako by „kupujete“.

kůň jménem Hany

Dostal jsem od kamarádky na starost a tudíž i do výcviku jejího koně. Kamarádka byla dlouhodobě na studiích v Americe přímo v Texasu. Koník jménem Hany, byl již pětiletý Šágio Arab. Což pro mě byla výzva. Koník inteligentní a hlavně co tam zkazíte, dlouhodobě se napravuje. Žil si v poklidu a majitelka k němu měla dobrý přístup. Před odjezdem do Texasu, si koně dala na náš ranč k ustájení a základnímu výcviku a obsednutí, a že je jedno kdy ho obsednu, že na to nespěchá ale, že ho pak můžu jezdit. Koníka jsem nechal rok

se v klidu popásat, aby trošku taky přibral. Jediná vada byla v tom, že si nenechal sáhnout na hubu. Pravděpodobně prý mu dávali vakcíny s fajfkou. Když jsem s ním začal pracovat tak jsem zjistil, že se tak trošku leká a bojí. Jinak na ošetření a strouhání kopyt byl v pohodě. Koně jsem vzal do kruhové ohrady a v jejím středu jsem si s ním chvíli hrál a hladil. Pak jsem koně pustil volně po kruhovce, vzal igelitovou tašku na klacku, a aniž bych s ní hnul, koník se polekal a začal pobíhat kolem. Tak jsem jen tak s ní mával a chodil sem a tam jako bych byl v kruhovce sám. Jen jsem dával pozor, abych na koně netlačil. Dával jsem mu prostor, aby se sám rozhodoval, jestli má smysl se ještě bát, anebo nemá. Když jsem postřehl, že zpomaluje, už jsem si jen hlídal, kdy zastaví a řekne mi, že bych toho už mohl nechat, že se nebojí. Občas jsem mu jen nenápadně vlezl do cesty, aby změnil směr. Jakmile se zastavil, pustil jsem okamžitě igelitku na zem a začal jsem od ní pomalu ustupovat. Koník se pomalu vydal k igelitce na zemi a začal ji očichávat. V klidu a uvolněný jsem šel ke koníkovi, pomalu a v klidu jsem ho hladil na kohoutku a krku. Pak jsem se pomalu sehnul, vzal klacek s igelitkou a pomalu v klídku jsem koně s tím začal hladit po krku, hřbetě a postupně po celém těle. Koník stál a jen koukal co že se to děje. Po chvíli jsem pustil igelitku opět na zem a stále koníka hladil. Celou tu dobu byl ve volnosti. Měl možnost odejít, ale tím že jsem mu dal na vybranou a on zjistil, že nemá důvodu utíkat, zůstal spokojeně stát. Vzal jsem koníka a pustil na pastvinu. Klidně si nechal sundat ohlávku, chvílečku postál, tak jsem ho pohladil a koník spokojeně odešel za svým stádem.

Pokud se děje vše v klidu, tak se dá vše v klidu vyřešit.

Co se týče kontaktu s hubou, bude proces díky lidem trvat o něco déle, ale i tak jsme již na dobré cestě. Nechávám to na něm, aby zjistil, že dotyky které má ode mě mu neubližují a že jsou spíše příjemné. Jsou klidné, pomalé. Sám si rozhoduje kam, až dnes si nechá sáhnout na hubu a jsou i dny kdy si o to řekne sám, anebo si položí hlavu na mé rameno a nechá se pomalu hladit, konečky prstů.

setkání s pasivním vůdcem

Jmenoval se Tango a přišel na ranč v roce 2010 už postarší asi tak šestnáct let, trošku dušný asi 170cm vysoký ČT. Pastviny ranče byli převážně dost kopcovité, někdy si museli koně trošku máknout, aby se na pastvinu dostali. No opracovávali se každý den. Ráno na pastviny a během dne sejít se napít a zase zpět. No a tak se Tanoušek jak se mu říkalo, začal pohybovat víc, než byl zvyklý a čistit plíce a uzdravovat se k radosti majitelky. Čím mě ten kůň ale nejvíce zaujal, že byl neustále v klidu, i když ho některý koně rasovali a vyháněli od vody a sena. Občas dal najevo, že všeho moc škodí a vykopl si. Nikam nespěchal a to se začalo projevovat na ostatních koních. Byl protikladem koně, který vodil stádo. Jmenoval se Dasty a ten velel stádu. No alfa s dost drsným

chováním k ostatním. Jenže jinak dost velký zbabělec, který za každým keříkem viděl bubáka. Byl to zároveň nechytatelný kůň. Dost se bál lidí nebo spíše chlapů. Ženy mohly k němu v klidu. Teda pokud od něj nic nechtěli. V případě, že by s ním chtěli pracovat, odsunul je mezi chlapy. Od vody počínaje až po krmení vždy nejdříve on a cesta na pastvinu. Kdo ho předběhl, byl řádně potrestán. Tango se nikam necpal. V klídku si pochutnával na senu, který dostali na noc, a pár stébel ráno ještě zůstalo. Pak zjistil že stádo už je dávno pryč zařehal a podle nálady vyrazil za nimi. No když klusal, byl to asi nejrychlejší přesun. Zhruba za měsíc jsem zjistil, že Tango jde z pastviny pít a že za ním jdou další dva koně. Napili se společně a vydali se zpět, pak se teprve přiřítíl Dasty s ostatními. Dokonce se začali dost často objevovat dny kdy Dasty vyrazil na pastvinu a stádo se ne zrovna nadšeně vydalo za ním. Očekával je vždy nějaký trest. Dasty se zase zastavil u plachty, která kryla seno anebo u stromu či chroští a čekal, který bubák na něj vybafne a stádo poslušně stálo za ním a čekalo kdy se Dasty vydá dál. Někdy jsem musel jít a ukázat že se nic neděje. Dasty stejně prolítl, jak nejrychleji mohl. Jednou ale Tango v klídku pokračoval v cestě a stádo se v klidu vydalo za ním. Bylo

na nich vidět, že jdou radostněji, než když šli s Dastym. Prostě šel v klidu, a pokud ho nějaký kůň předběhl tak to neřešil. Tango při odhánění jiným koněm, anebo přímo Dastym se nijak nenervoval. V klídku odešel k jiné hromádce, anebo dál na pastvinu. Většinou se pásal sám, ale byli koně, kteří se začali chovat jako on a Dasty najednou neměl koho kopnout nebo kousnout a začal se pomalu chovat jinak a přítulněji. Dokonce i ke mně a občas se nechal i pohladit aniž by byl napjatý či začal prchat. Občas se mi stávalo, že jsem byl zvolen za pasivního vůdce. Tím že jsem koně nikam nehonil a vždy v klidu se mezi nimi pohyboval, získal jsem si jejich důvěru. Hlavně když Dasty očekával bubáka, tak se koně ke mně otáčeli, jako jdi první nebo tu budeme stát až do večera a my se chceme už pást. Dastyho předejít se báli a věděli, že já se ho nebojím tak mě požádali o pomoc. Tak jsem zkusil jít první. Prošel jsem stádem a vykročil směrem na pastvinu. Ušel jsem asi deset metrů, pomalu se otočil, podíval jsem se na stádo a zase se v klidu vydal dál. Stádo se v klidu, pomalu vydalo za mnou. Byl to krásný pocit, když jsem si to vše uvědomil a hlavně i Dasty se zařadil a šel v klidu. Tango vnesl do stáda klid a pohodu, i když občas ještě Dasty dával najevo kdo je vůdce, ale už to nebylo tak agresivní.

Nikdy koně nevyháním na pastvu stylem řvaním a práskáním biče. Otevřel jsem pastvinu a jen jim řekl ven a oni šli. Když jsem je sháněl z pastviny tak stačilo zapískat, anebo jít za nimi a jen tak v klidu jim stačilo říct: domů, domů a oni šli nebo běželi, jak se jim zachtělo.

Pojem pasivní vůdce, který používám v protikladu k tzv. alfa dominanci. Pokud chce člověk pracovat s koňmi, neměl by se chovat jako tzv. alfa kůň. Měl by být s koněm na stejné vlnové frekvenci. Což se nepraktikuje převážně ve všech střediscích a stájích. Naopak chovat se jako pasivní vůdce, což je kůň, který ve stádu nedává najevo žádnou dominanci, ale přesto si ho ostatní členové vybrali za hodného následování. Identifikace alfa koně je jednoduchá. Jedná se o zvíře, které svou dominancí vyvolává strach v ostatních a celé stádo tvrdými a občas i drastickými metodami kontroluje. Pokud ovšem chce člověk s koněm spolupracovat, měl by se chovat spíš jako jedinec, jehož by si koně sami za vůdce vybrali, tedy jako pasivní vůdce.

Při své „studii“ chování koní jsem k odbourání strachu použil „pasivního“ vůdce. Pověsil jsem staré plachty na kruhovku a ke vchodu jsem ještě pověsil dvě „vlajky“ a do kruhovky jsem dal plastové barely a plachtu. Před vchod do kruhovky jsem položil plachtu na zem. Na barely a plachtu v kruhovce jsem dal trošku sena a to tak aby koně na mě viděli, co že to tam dělám. Pustil jsem celé stádečko šesti koní do prostoru před kruhovku. Alfa kůň se rozeběhl jako první ke kruhovce. Když zjistil kolik je všude „bubáků“ kruhovce se vyhnul, odehnal stádo pryč od kruhovky, kde se zklidnil, a začal se pást a ostatní koně odeběhli za ním. Beta kůň se běhu nezúčastnil, ale když zjistil, že se uvolnil vchod do kruhovky a že mu nehrozí útok od jiného koně, v klidu vešel přes plachtu do kruhovky a pustil se do sena nedbaje, že plachty a vlajky ve větru jsou v pohybu. Zhruba za pět, možná deset minut někteří koně zjistili, že v kruhovce v klidu je kůň a že se mu nic neděje. Pomaloučku se vydali směrem ke kruhovce a zjišťovali situaci. Pak se vydali do kruhovky a někteří trošku vystrašený, ale někteří v klidu a dokonce i „alfa“ kůň přišel za nimi. Po chvíli se všichni v klidu pásali a požírali seno. Někteří koně začali vycházet z kruhovky a popásat se opodál na mladé trávě. Jenže když zjistili, že „beta“ kůň je ještě uvnitř a dožírá zbytky sena, vydali se v klidu za ním, bez obav že když je sena už málo budou vyhnáni, tak jak jim to dělal „alfa“ kůň. Když zjistili, že nemusí nikam a před nikým prchat pendlovali tam a zpět. Podle nálady. Vše proběhlo jen a jen na jejich rozhodnutí. Jen jsem je pozoroval. Nijak jsem do toho nezasahoval, i když jsem se v klidu pohyboval mezi nimi. Taky jsem chodil sem a zase tam jako to dělali oni. Chodil jsem bez toho, že bych jim dával najevo nějaký ruchy, či chodil k nim. Jako by tam nebyli. Bylo to pěkný a takový jako by magický. Jiný svět, jiný náhled na vše kolem. Na tento zážitek napojím další proto, že se udál ve stejný den. Kdy jsem použil metodu starce v knize Marka Rashida.

prchající kůň

V ten den přijel majitel „alfa koně“ s tím, že si přijel zajezdit. Jeho kůň patří do řady obtížně chytatelných koní. Tak než se převlékl a připravil si sedlo a čištění jsem

se s ním dohodl, že si svého koně „odloví“ v kruhovce a šel jsem napřed s myšlenkou, že zkusím popisovanou metodu. Koník byl né nechyatelný ale jen obtížně chytatelný. Jak se koně popásali před kruhovkou a mimo ní. Vzal jsem vodítko a začal koně postupně vodit do ohrady, kde jsou přes den a přes noc. Alfa koně jsem si vůbec nevšímal, jen když jsem zavřel koně, vyšel jsem směrem k němu. Otočil se a odcházel. Já se taky otočil a šel ke stádu. Tam jsem koně hladil, drbal. Když jsem je tam převodil nechal je tam asi deset minut a začal jsem je vodit do kruhovky a zase šel pro „prchajícího“ koně. Opět odešel a já se zase vrátil ke stádu. Alfa kůň chodil od ohrady k ohradě a postupně na něm byl vidět zájem. Ještě asi třikrát jsem takto převodil celé stádečko. Zájem koně byl stále zdatelnější a tak když jsem je opět vedl do kruhovky, už jsem ji nezavřel a odešel jsem. Jakmile jsem se vzdálil, koník vběhl do stáda. Zavřel jsem kruhovku a začal koně zase odvádět do ohrady. Mezi tím přišel majitel a tak jsem ho nechal vzít taky jednoho koně a odvedli jsme je do ohrady. Nechali jsme prchajícího v zavřené kruhovce a majitel si šel pro něj. Během necelých dvou minut si svého koníka v klidu odvedl. Když majitel vešel do kruhovky, koník nejdříve že se chytit nenechá, ale pochopil, že zase zůstane sám a tak se sám rozhodl. Zůstal stát, přestože majitel udělal chybu při nasazování ohlávky, kůň couvl, ale už nikam neutekl a nechal se v klidu odvést. Ten den byl asi nejrychleji „odloven“ za poslední čtyři roky.

Za dalšího půl roku kdy se koník neustále „odchytával“ začínal projevovat zájem a zklidňovat se. Pravděpodobně (můj názor) začínal sledovat, jak ostatní majitelé přistupují ke svým koním a že se nic až tak zlého neděje. Občas se nechal pohladit i ode mě. Jen tak pohladit. Nic víc. Jenže v jeho hlavě začínala probíhat proměna. Nic mi to nedělá. Tak jednoho dne k údivu všech přítomných když přišel jeho majitel a jen tak se „producíroval“ u přístřešku se vydal k němu a nechal se nejen pohladit ale celý hladit a stál jak niky za pět let společného života. Konečně našel koník odvahu a nabídl své přátelství. Majitel chtěl jezdit tak jsem mu řekl, že by to nebylo dobrý, že by ho měl nechat, ať si o tom popřemýšlí už sám, co udělal a jak se mu nic nestalo a jak to bylo krásné. Majitel že mu aspoň umyje zadek, protože měl tak trošku průjem. I to jsem majiteli řekl, že by nebylo dobrý. Ať ho jen ještě pohladí a už nechá ten den v klidu. Majitel byl ale jiného názoru. Vzal si ohlávku a lonžku a šel pro koníka. Opět došlo

k zhruba patnácti minutovému „lovení“. Tak na co čekal majitel zhruba pět let a konečně se dočkal tak sám kvůli podělanému zadku za dvě minuty totálně zničil. Koník sice měl zadek umytý, ale důvěra byla zase pryč. :/ Už zase po mě něco budou chtít anebo mi něco dělat když přijdu. Tak to raději chodit už zase nebudu. :/ Né vždy když se nám něco konečně podaří, je nutné to ihned zkoušet znova. Měl by se dát koníkovi čas o tom popřemýšlet. No i my bychom měli o některých věcech popřemýšlet a to hlavně i o tom co nám kdo a kdy říká a né si něco dokazovat. Jinak vše co pracně budujeme, za pár okamžiku nenávratně zbouráme. Kde se bere v některých lidech ta namyšlenost všehoznalství, které vede ke zničení všeho a nejen tak křehkého vztahu s koňmi který se tvoří po staletí, na který se čeká dlouhá léta, než se vytvoří a pak se zhroutí jak domeček z karet během pár minut. Je těžké některým lidem říkat co a jak když si myslí, že všechno vědí. No a podle toho to bohužel taky vypadá. Bůh chraň koně před takovými lidmi.

Již od pradávna se nespoutané pohybují na širokých zelených pastvinách. Jejich krása, rychlost a odvážnost by mohla být vzorem nejednomu z nás, lidí. Oni se neumí přetvařovat jako leckdo z nás. I když snáší velkou bolest, nikdy se k nám neotočí zády. Když koník neposlouchá či něco neumí, první co povíme: Ty si ale hloupý kůň! To že nám koník nerozumí, není jeho vina. On se jen učí to,

co my mu říkáme. On má jen gesta jako oči, postoj, uši, doteky. Někdy gesta plná bolesti a smutku. Chyby bychom neměli hledat v konících ale především se zamyslet také sami nad sebou. Proč nechce koník s námi pracovat? Někdo ho týral nebo mlátil? Proč nechce nosit jezdce? Možná je ještě příliš mladý nebo není psychicky připraven mýt tak velkou zodpovědnost? Nesedí mu sedlo? Nehledejme chyby na druhých ale nejprve sami na sobě!

Koně jsou tvorové divocí, naslouchají hlasům, které k nim promlouvají, které slyší jen oni. Vzniklo velice křehké a zranitelné pouto, a stačí jen jeden neopatrný čin a veškeré přátelství a láska bude rozbito a jen stěží a dlouhodobě se to napravuje a někdy se to nenapraví nikdy.

Vztek a hrubost, je exhibicí nedostatku znalostí. Pokud se nedaří ovládnout sám sebe, svědčí to o tom, že situace není pod Vaší kontrolou a nezvládáte ji. Ztráta nervů a vzteklé postoje nemají ve výcviku místo. Pokud toto neakceptujete, je to jako byste si nechali napsat na čelo „ jsem úplný trouba“. Nedělejte si pevné plány při práci s koněm. Často musíte přizpůsobit cestu vpřed podle toho, jak je kůň schopen chápat, vnímat a myslet a jakou má zrovna ten den náladu.

Asi měsíc jsem strávil u kamaráda na jednom ranči, kde jsem se rekreoval po jedné show. Ten kamarád, když měl pozvané jiné kamarády, vždy položil na stůl tisíc korun s tím, kdo odloví jeho koně na pastvině, vyjede z ranče k nedalekému viaduktu, což bylo zhruba tak sto metrů budou peníze jeho. Hrozně se vždy bavil tím, jak se všichni snažili, jakýmkoliv způsobem koně odlovit což se podařilo málo komu a těm málo co se to povedlo, se pak pokoušeli na koni odjet a to i někdy tak trošku dost nepříjemným způsobem. Teda pro koně jen aby sázku vyhráli. Tahali za otěže, kopali koně nebo ho otěžemi mlátili, kam se jen dalo. Koně nikdo nedostal ani od úvaziště, natož aby s ním někam ještě jel. Čím víc se snažili, tím menší měli šanci. Pak se kamarád obrátil ke mně a ať to taky zkusím. Když se mi to povede, sázka platí, a když se mi to nepovede, že si to u něho odpracuji. Tak jsem souhlasil a udělal další životní chybu, o kterou jsem nestál. Vše mi trvalo zhruba patnáct minut a měl jsem o tisíc korun v kapse víc, než když jsem si přišel posedět.

Jenže ono šlo o něco jiného. Vztek a hrubost koně spíš strašila a tak se vždy zapřel a nehnul se z místa. Používali sílu a ta se u koní nevyplácí.

Koně projevují své vztahy a vytvářejí vazby mezi sebou různými způsoby. Zvířata stojí hlavami k sobě a navzájem si okusují krk a hřbet. Je to činnost skoro vždy vzájemná, a pokud jeden kůň přestane, přestane i druhý. Vzájemná péče o zevnějšek je účinným způsobem odstraňování parazitů, zároveň upevňuje vzájemný přátelský vztah. Během léta je také vidět koně, jak stojí hlavami k ocasům svých druhů, aby si navzájem odháněli mouchy. I tak si vytvářejí vzájemná pouta. To vše by každý měl sledovat a podle toho se chovat. Tím nemyslím stát koni u ocasu, aby na vás nešli mouchy a to už jen z toho důvodu že další kůň by už neměl u čeho stát a mouchy by na něj šly. Spíš se zaměřit na to drbání a hlavně v místech kde se kůň podrbe jen s problémem anebo vůbec.

Jednou jsem na jednom ranči dostal takž. Osobáka. Zrzavou kobytku tak stoosmdesát centimetrů vysokou, s tím že ji nikdo nechce, že je zlá a stěží ovladatelná a že ji může jezdit pouze jeden kluk, který měl stodvacet kilo a ruku jak bagr. Dokonce mi byla předávána tak, že když mi ji vedli na ustájení tak ji vedli pod bičem a hlavně neustále vycukávána. Dali ji do boxu a ať prý si to s ní užijí. Nechal jsem ji v klidu a už ten den jsem k ní nešel, ať se v klidu nají. Druhý den jsem ji vzal ven, že ji trošku opláchnu, jak byla zapocená z předešlého dne. Vzal jsem ji jen tak na ohlávce a vodítku. Vše bylo v pohodě, než jsem zapnul vodu. To pak byl mazec. Kobyłka odskočila a začal se mnou kroužit po dvoře. Než jsem ji stačil pustit, už jsem ležel v železných bránách na úpravu pastvin. Za pomoci kamarádů jsme ji zahnali zpět do boxu. Nechal jsem ji asi hodinku zklidnit a vydal se za ní. Vešel jsem v klidu do boxu a sedl si do slámy. Kobyłka frkala a hrabala ale jinak nic, neprojevovala agresivitu a nevrhla se na mě, jak ostatní říkali. V boxu jsem asi tři dny strávil hodinku denně, nečině sedící.

Po dvou dnech tedy dvou hodinách kobylka začala projevovat zájem a už si nechala šáhnout na nozdry. Třetí den jsme si vyšli pomalu do kruhové ohrady, kde jsme nic neřešili. Kobylku jsem pustil do volnosti a jen tak jsem se tam procházel, anebo seděl uprostřed. Zhruba za týden jsme si již vyšli na procházku a za tři měsíce každodenního hraní jsem na ní jezdil bez sedla, nebo ji chytil za ohlávku a pod krkem ji vysel zaháknutý za paty na krku, pak jsem se jí otočil na krk a sjel na hřbet. Prošla za mnou všude, kudy jsem šel já. Do ničeho jsem jí nenutil, nic jsem jí nenařizoval. Nevzal jsem na ní bič, nevycukával. Jen jsme si tak prostě hráli. Žádný vztek za to, že nedělá to, co po ní chci. Nechtěl jsem nic a dostal jsem hodně. Šlo jen o jiný pohled na věc a jiný přístup k problému. Kobylka byla hodná, jen se bála lidí, kteří jen řvali a používali svou dominantnost, která v té době se vyučovala skoro na všech seminářích o přístupu ke koním a hlavně trenér té stáje vždy koně „lámal“ než by se s výcvikem zdržoval. Byl agresivní alfa kůň a to učil každého. No není se čemu divit, že mu jednou jeden kůň ukopl ledvinu.

reakce na nebezpečí

Domácí koně si na pastvině udržují své základní stádové pudy. Když se koně pasou, většinou stojí blízko sebe, a pokud se jeden kůň od ostatních vzdálí, ukazuje to na něco nenormálního a situace by se měla prozkoumat. Struktura stáda dává koním základní jistotu - bezpečí plynoucí z početnosti. Na nebezpečí reaguje vůdčí kůň útekem. Když vůdčí kůň vyhodnotí, že se jedná o nebezpečí a začne utíkat, bude ho zbytek stáda následovat. Pokud některý kůň si myslí, že se jedná o nebezpečí a začne prchat, tak ostatní koně sledují reakci vůdčího koně. Podle něj se řídí, a pokud ten se začne v klidu pást, ostatní se zklidní a pasou se taky. Prchající kůň když zjistí, že prchá sám, se v klidu a stydlivě navrátí ke stádu. Někteří „znalci“ píší, že se stádo dá na úprk, pokaždé když se nějaký kůň ve stádě něčeho lekne a začne prchat. Dokážete si představit, kolik by koně denně naběhali kilometrů? To by se nestačili ani napást, když kůň se poleká i zajíce, který před ním vyběhne. Koně jsou k životu ve stádě velmi dobře přizpůsobeni, dokážou navzájem komunikovat pomocí řeči těla, pohybem uší a různými hlasovými projevy. Koně spí ve stoje, což jim umožňuje rychle reagovat na nebezpečí. Když však koně přece jenom leží, pak se v jejich blízkosti pohybují jeden nebo dva, kteří drží stráž a jsou připraveni varovat zbytek stáda, pokud to situace bude vyžadovat.

Jeden kamarád si koupil od lesáků koně, který byl agresivní a každého kdo šel kolem jeho boxu a přiblížil se na dosah jeho zubů, odešel od něho přinejlepším bez kousku oblečení. Jenže neznalec kamarád že si ho sám vycvičí (takový co od všeho měl klíče)přitom neuměl jezdit. Pravda koně nějaké odjezdil, ale nejezdil. Koníka vzal každou chvíli násadou od lopaty dle rady lesáků, že prý pak bude poslušný. Asi za týden různého masírování koně lopatou si ho nasedlal ale před tím ho řádně vyvázal ke stromu. Po nasedlání na něj vylezl, odvázal a vjel do koralu. Tam koně nelítostně honil do kolečka, aby ho nějak unavil a koník byl poslušnější. Jenže koník to viděl z jiného pohledu. Rozhodl se, že se jezdce zbaví, a když to nešlo vyhazováním, což mu moc nešlo, najednou zaútočil. Jeho jedinou snahou bylo, že začal chňapat jezdcí po špičce boty, která trčela ze třmenu ven. Asi to dělal záměrně a čekal ne vhodný okamžik. Jezdec totiž, když kůň chňapl po noze, ho nakopl špičkou boty a kůň toho jako by na chvíli nechal. Koník to několikrát ještě zkusil a pak jen naznačil, že chce chňapnout po botě a když ho majitel chtěl nakopnout tak neucukl, ale zakousl se mu do špičky nohy. Jak držel to nohu tak si klekl na přední nohy a táhl majitele pod sebe. Když ho dostal pod sebe tak ho začal svlíkat. Naštěstí jsem byl poblíž ještě s několika kamarády, a když jsme slyšeli řev od koralu vydali jsme se tím směrem. No dalo nám to dost práce, než jsme koně od majitele oprostili. Ještě dlouho vysel v saloonu třmen, který tou silou praskl. Majitel koně ihned prodal a už jsme o něm nikdy neslyšeli. Já ještě zaslechl jednu zprávu,

že si ho koupili indiáni, ale ty koně dodělali tak že už ho nikdo nikdy nedal dohromady a tak ho poslali ne nekonečné pastviny. Některé osudy koní jsou dost tragické a to jen díky přístupu a špatnému vyhodnocení lidí, kteří je mají na starosti. Nenaslouchají druhé straně.

jak se zachovat když se kůň splaší

Jednou jsem viděl videozáznam z vozatajských závodů. Spřežení projíždělo slalom a v jedné zatáčce jim to nějak nevyšlo, jeden kůň uklouzl a upadl. Zamotal se do postrojů a chtěl se z nich dostat pryč. Vše probíhalo vcelku v klidu i kočí byl v klidu a snažil se svého koně vyprostit. Vtom jedna z divaček „asi partnerka kočího“ s rukama nad hlavou a děsným křikem se řítila „pravděpodobně“ na pomoc. Svým křikem a máváním rukama nad hlavou vyplašila oba koně a ty se začali stále více zamotávat do postrojů a stojící kůň začal vláčet ležícího koně pryč od té ženštiny ve snaze rychle pryč něco se děje, je tu nějaké nebezpečí, které se řítí k nám.

Kůň je v přírodě kořistí a proto, když se něčeho lekne nebo cítí nebezpečí, dá se na útěk. Většinou, když člověk jde s koněm jen tak pěšky na procházku a kůň se splaší, on ho hned stahuje a snaží se ho zastavit, různým vycukáváním. Tím ale koni působíme strašný stres a on si to přebere, tak že má prchat, ale už né z důvodu leknutí ale chce prchat i od vás. Je jeho přirozeností hned utéct a my mu to neumožníme. Nejlepší je, když jdete na procházku do přírody, ne jít s koněm na vodítku, ale na lase, lonži. Koník se lekne tak stačí laso povolit a zůstat v klidu stát. Koník se okamžitě zastaví a postaví se proti vám a bude sledovat vás, jak se zachováte. Když zjistí, že vy jste v klidu, zůstane on v klidu taky. Přitom na něho klidným hlasem mluvit, ubezpečovat ho, že mu nic nehrozí. Tento způsob je pro koně nejšetrnějším a nejpřirozenějším. Prostě nedělat vůbec nic a být v klidu. Pokud zůstanete v klidu vy i kůň se zklidní.

práce v kruhovce

Jednou jsem dělal trenéra na ranči, kde provozovali tzv. horsemanship podle Pata Parreliho. Byl jsem v úžasu, jak denně v malé kruhovce stálo zhruba sedm až osm dětí, každý měl jednoho koně a hodinu s ním dělali stupeň jedna a dva. Takzvané zklidnění koně. Jenže co mě nejvíce dostalo do údivu, když za hodinu přišli další děti, převzali si koně v kruhovce a pokračovali v tom, co dělali děti před nimi. Stupeň jedna a dva. Hlavně co jsem vyzoroval. Koně „krásně“ stáli a spali. „(Správný kovbojský koně, kam je uvážete, tam zaklapnou a spěj, protože musí dobít baterku před cestou zpět i několik mil.)“: No tak si tvořte, co chcete, mě už je to jedno já to tu přetrpím. Takhle znuděný koně jsem v životě předtím ani potom, když jsem odešel, neviděl.

Práce v kruhovce je dost citlivá záležitost, hlavně když se pracuje s remontou (mladým koněm). Viděl jsem jednu práci v kruhovce. Majitel tam kopal do míče směrem ke koni a ten lítal po kruhovce jak střelený. Oči na vrh hlavy a prchal. Pak s ním tvořil různé obraty a neustále na koně vytvářel tlak ať rukou nebo ramenem mu neustále vysvětloval obraty a různé jiné úkony. Nedal koni šanci si to sám se sebou probrat a sám se rozhodnout zda ano či ne. Byl do všech výmyslů majitele tlačěn přesto, že byl ve volnosti a stále se snažil majiteli ukázat, že mu jde o přátelství a né o přetlačování. Také majitel přecházel z jednoho cviku ke druhému, aniž by aspoň jeden dotáhl do nějakého výsledku a nechal koníka jeho jednání pochopit. Dělal mu v hlavě dost velký zmatek. Pak ho majitel prohnal v kruhovce a tím byl výcvik ukončen. Výsledek ale byl jen ten, že šlo o pouhé přetahování a koník se nic nenaučil. Neměl co se naučit. Tak to je taky dost špatný. Lépe málo ale ucelené než hodně a výsledek je nula. No koník měl asi dost rozhozené myšlenky a majitel může být rád, že koně nemluví. I když kdyby majitel více sledoval počínání koně a dokázal ho aspoň z části přecíst, tak by asi pochopil, co se mu koník snaží říct.

Často slýchávám, že práce v kruhovce je největší hloupost a že kdo pracuje s koněm v kruhovce, nic neumí. No tady je to dost diskutabilní a co „koňák“ to názor i když to co jsem napsal, že jsem zažil tak kruhovku jim tam by bylo lepší zbourat. Hlavně to co cvičili „stupeň jedna a dva“ na to kruhovku opravdu nepotřebovali. No asi toho moc neumím proto, že já kruhovku používám pro některý druh cvičení. Kruhovka co se týče práce s mladým koněm je ideální místo jak s ním pracovat. Záleží zase na tom kdo a jak s koněm v kruhovce pracuje. Samozřejmě, že jsou lidi, co koně v kruhovce honí stále do kola, až řekl bych do zblbnutí. Jdou s koněm do kruhovky a „cvičí“ tam i to co jde cvičit mimo kruhovku a taky to cvičí do nekonečna. Příprava na ob-

sedání, obsedání, práce ze země ve volnosti je lepší začít v kruhovce. Pokud se kruhovka používá, mělo by se vědět, jak a hlavně proč a jen na dobu krátkou. Taky záleží, jak se my dokážeme v kruhovce s koněm pohybovat, co známe, co chceme dělat a zvažovat zda je nebo není nutné pracovat v kruhovce. Záleží taky, co máme za koně. Klidného, temperamentního, bázlivého apod. Jak už jsem napsal ze začátku je to na zvážení každého jednotlivce, zda používat či nepoužívat kruhovku. To nesmyslné odhánění koně od sebe aby se majitel trenér mohl na něho „napojit“, čekat až k nám koník začne vysílat správný signál? Proč od sebe vyhánět koně když nic neprovedl. To pravda nechápu ani já, a přesto jsem to viděl vyučovat „horsmany“ na kurzech a brát za to peníze. Hlavně kůň nechápe, přestože nic neprovedl, je odháněn a on by tak rád byl s vámi. Pak se někteří majitelé diví, že najednou ten jeho kůň před ním prchá a dřív to nedělal. Je zapotřebí zvažovat vše co kde pochytíme, uvidíme a pak teprve začít s koněm spolupracovat a jestli to je v kruhovce a nebo ne už není asi tak podstatné. Nenapodobujte různé horsmeny a coby rádi horsmeny. Snažte se být sví, ale pokud věci rozumíte. Zase prosazovat své a plácet se v tom taky není dobré ani pro koně ani pro vás. Umět načasovat některé poznatky. Pokud neumíte rozeznat načasování, působení a povolení tlaku kůň je zmatený, nechce se otočit, stále zrychluje i přes dávání signálu ke změně směru nebo dokonce přeběhne přes vás. Nebo se zarazí u východu z kruhovky a tlačí se ven a řehťá na koně, od kterých byl oddělen... Pokud se v kruhovce pracuje korektně, může to pomoci vybudovat trvalí vztah a rozvíjet rovnováhu a pružnost.

práce ze země

Práce ze země je užitečná pro koně každého věku a většina úspěšných trenérů ji ve větší či menší míře používá, často aniž o tom vědomě přemýšlejí. U mladých koní funguje práce ze země jako prostředek k výuce, u zkažených a bázlivých koní jako nástroj k jejich převýchově. Práce ze země zkrátka patří k metodám dobrého výcviku. Zjistíte, že výcvik na ruce a na dlouhých otěžích je totiž ideální způsob, jak koně naučit novým pohybovým prvkům, aniž by přitom musel nést jezdce. Taky zjistíte, jak velké přátelství při práci ze země se svým koněm získáte.

Mark Rashid ve své knize „Zamyšlení nad koněm“ uvádí:

„Bohužel, ve stejnou dobu, jsem také zjistil, že mnoho majitelů koní jednoduše nezná nic lepšího. Zacházeli se svými koňmi způsobem, který byli naučeni, a nikdy jim nebyl ukázán způsob jiný. Moje zkušenost byla, že většina majitelů koní, když zjistila, že koně také mají vlastní pohled na věc, se snažila se zvířetem spolupracovat, místo aby s ním bojovala. Staré obyčeje se mohou změnit. Někdy to stojí jen trochu více úsilí a času myslet vlastní hlavou.“

**POKOŘÍ SVÉHO KONĚ KE SVÉ VLASTNÍ ÚROVNI,
MÍSTO ABY ZVYŠOVALI SVOU ÚROVEŇ Pochopením potřeb svého koně!!!**

Ale dřív, než vyvinete nějaké úsilí, mějte na paměti, že především je třeba změnit sám sebe. Bez ohledu na tréninkové zkušenosti, bez ohledu na okolí, atd. Jen vy jste schopni změnit svůj přístup k normám a přistoupit ke změnám. Cílem těchto změn by mělo být zdokonalení vás a vašeho koně.

Budete mít dostatek odvahy vytvořit si vlastní názor a přístup, i když to v konečném důsledku může znamenat, že zůstanete sami...?

STUDIE KOŇSKÉ DUŠE A KOMUNIKACE S KONĚM

*„Člověk obklíčený živly, které se spikly k jeho zkáze,
by navždy, zůstal otrokem, kdyby z něj kůň neudělal krále.“*

Každý kdo chce dobře pracovat s koněm, by si měl najít nějaký kladný vzor. Né pro to, aby ho kopíroval, to nejde, ale aby našel ten správný směr. Vydal se tou správnou cestou společně se svým koněm. Chci vytvořit prostředí pro koně i pro lidi, kde by jim bylo dobře. Kde by koně žili volným, polo divokým životem. Ranč, kde jim lidi budou naslouchat a učit se od nich jak s nimi žít, kde se jim vrátí důvěra v lidi. Zatím se to tak nějak daří a koně i lidi se zde mění a pracují v souladu a pohodě. Výstavba ranče probíhá pomalu, ale zázemí koníčci mají v pohodě. Neustále na čerstvém vzduchu a bez podkov.

Kůň bez jezdce je stále koněm, ale jezdec bez koně je jen člověkem.“

Je málo takových, kteří ten správný směr najdou sami.

Já si našel vzor. Stal se jím Mark Rashid. Samozřejmě nikomu Rashida nevnucuji. Každý by si měl najít toho svého!! Nekopíruji metodu Marka Rashida. Mně jde o to sám pochopit cestu s koňmi. Rashid je jen návod. Sestavit si vše už nejen že musím, ale chci sám. Stejně jako nikomu nevnucuji to, co jsem napsal. Je to jen a jen můj vlastní názor. Nic víc, nic méně. Je na každém jednotlivci pokud to bude číst, co si z toho vezme, anebo si s tím zatopí v kamnech. V obou případech jsem každému z nich prospěl. Ať tak či tak.

Řešit problémy obtížně zvladatelných jedinců a přednost dávat spíše komunikaci než hrubé síle. Mojí zásadou je vždy pracovat s koněm a nikdy proti němu, a vycházet z toho, co se nám kůň snaží říct.

Raději pracuji s koněm někde stranou od lidí, anebo v době kdy není přítomen jiný člověk. Prostě někde v lese s koníkem, zkouším nové věci a mám dobrý pocit z pohody a klidu, který panuje kolem a nikdo nás neruší.

Na jednom ranči jsme měli ve výcviku mladou asi rok a půl kobytku, se kterou jsem chodil do přírody. Za čtrnáct dní toho uměla víc než koně, kteří denně pracovali v kruhovce a trpělivě nebo spíše rezignovaně nechali děti, aby se na nich učili stupeň jedna a dva. Uměla obraty, a když nacyválala ve volnosti a jen jsem pohybem naznačil aby zastavila, tak zastavila. Obraty, ustupování jí šly krásně. Běhali jsme spolu v lesích a po loukách. Když jsme běželi tak já za ní, spojeni k sobě lasem a zezadu jsem jí dával povely, kam zatočit a podobně. Laso měla jen na jedné straně k ohlávce a jen jsem ji ho přehazoval lehce na záda podle toho, kam jsme měli odbočit.

Snažím se vycházet z chování koní ve stádě a porozumět řeči koňského těla a pokouším se pohybovat se ve stádě nebo s koníkem skoro stejně, aby mi koník rozuměl. Necháám koně, aby mi vyjádřil svůj vlastní názor, svou náladu. Nabízím vždy možnost výběru, při čemž se snažím, aby cesta byla co nejjednodušší a cesta špatná zase co nejsložitější. Někteří tomu říkají horsemanship. No? Já tomu říkám jen komu-nikace s koněm, kde já jsem žák a kůň učitel. Kde kůň mne učí jeho řeči a nechává na mě, jaký budu žák. Koně úžasně rozumí i nejjemnějším signálům, které mnohdy vysíláme a ani o tom nevíme. Náš pohyb nás vždy prozradí. Vidí a poznají, v jakém jste rozpoložení, ještě dřív než k nim přijdete. Je to těžké, ale lze se naučit nic nepředstírat. Hlavně nic nepřehánět. Pokud to není nutné netrestat, ale zase

nic neodpouštět. Koně ve stádě si také nic neodpustí a svým chováním a svou řečí si sdělí co a jak. Chvály více a to i za krůčky vpřed. Zahod'te emoce a také nadměrné rozmazlování.

Nechtějte měnit koně, změňte sebe!

Problémový koně.

I když je to velmi nevděčné. Protože pokud dostaneme koně, na kterého si již nikdo neodvažoval sednout proto, že je „nezvladatelný“ a vám se povede ho odjezdit v klidu – nikdo ani jeho majitel neřekne – to byl hezký výkon. To se ti povedlo. Jenže nezeptá se jak to, že ho jezdím ve větším klidu než on. Nevidí, že jsem byl první, kdo s ním odjel třídní vandr jen na bozálu. Neměl udidlo a byl v klidu. Ano bylo to z části koněm, že byl problémový, ale taky z části a řekl bych té hodně větší, jeho majitelem. Bylo to v jeho nedokonalosti ježdění. Koník citlivý a majitel se při každém rychlejším pohybu koně naklonil dopředu a nohy mu dal až na slabiny. Když koník, nevědomky majitelem, byl pobídnut, tak zrychlil svůj již tak prodloužený krok a majitel hned zatáhl za otěže, koníka začal točit do kolečka, aby ho zpomalil. Tím jak ho držel zkrátka, koník šel proti tomu, vytahoval jezdce ze sedla a stále dokolečka se předkláněl, ztrácel těžiště a nohy cpal dozadu. Hrozně se divil, že koník nechce zpomalit a na tah nereaguje. No jak by mohl, když byl tlakem nohou pobízen neustále vpřed. Majitel mi připadal, jako by seděl na houpacím koni, ale zase na stranu majitele musím říct, že si nechal poradit. Což v některých případech vás majitelé nevnímají a nenaslouchají. Vyjeli jsme na vyjížďku a majitel seděl tak, jak sedět má a choval se, jak jsem mu poradil. Koník s ním byl v klidu celou vyjížďku.

Řeč těla

Co je to vlastně přirozená komunikace?
Jednou jsem se dočetl v jedné nabídce jednoho ranče, že provádějí kurzy, kde se klienti naučí **hovořit** s koněm. Dost jsem se nad touto nabídkou pozastavil a přemýšlel jsem, zda se tam nepřihlásím a pokud se nenaučím koňskou řeč tak budu chtít vrátit „školné“. No nic to byl jen takový žert a poznatek co vše lidi dokážou nabídnout laikům klientům a ještě si nechají za to zaplatit přesto, že klient se nikdy nenaučí mluvit jako kůň. Nebo snad už někdo slyšel mluvit koně?

Taky někteří vyučují, že kůň ustoupí, když se mu zadíváte na zadní nohy a při tom stojíte v místě, kde kůň nemůže vidět, kam se koukáte. Vždyť stojíte u jeho trupu a tak jste vlastně k němu otočený zády. Pochybují, že kůň vidí také odzadu dopředu.

Jde o řeč těla?

Řeč těla je stará jako sám původ koně. Tak, jak vznikala nová plemena koní, vznikaly nové pomůcky a metody výcviku, ale řeč těla, kterou používají koně ke komunikaci a spolupráci, se pomalu vytrácela.

Chcete-li pochopit, co vám kůň říká řečí těla a jak silné je toto sdělení, musíte vnímat všechny tyto signály najednou a vaše reakce těla jim musí odpovídat.

Asi nejvíce toho řekne ocas. Když je stažený, znamená to úzkost, znepokojení. Naopak když kůň ocasem švihá ze strany na stranu, dává tak najevo nervozitu. Pokud je ztuhlý a vodorovný, pak je kůň vzrušený. Když je ocas svěšený dolů, je kůň klidný. Když kůň zpod zdviženého ocasu vylučuje malé kousky stolice, může to znamenat, že je napjatý, nedůvěřivý kůň se pomalu uvolňuje. Taky to, ale v jiném kontextu může znamenat, že jste koně naprosto vyděsili.

Ještě důležitější věci vám kůň může dát najevo svou zádí. Když se k vám natočí zadkem, je to velká urážka. Takové chování signalizuje naprostou absenci respektu, stejně jako vzdor a agresivitu. Je to asi tak, že na vás udělal vulgární gesto. Stejně je to se zadníma nohama. Pokud kůň po vás kopne,

jako by vás „poslal někam“. Ocas, zád' i zadní nohy mohou naznačovat celou řadu nálad, od ignorance až po naprosté opovržení. Prostě vás ten kůň nebere, nerespektuje. Trupem těla se pokouší narušovat váš prostor a to tím, že se na vás tiskne a tím se snaží zpochybnit vaši autoritu. Stejně tak když to dělá plecí. V přední části trupu, těsně za podbřišníkem je místo které „rozděluje“ koně. Za touto čarou se získává nad koněm nadvláda. V těchto místech můžete koně postrkovat, kam chcete. Prostě ho můžete ovládat. Jenže o tomto bodě kůň ví a agresivní kůň vám bude bránit, abyste se tam dostali, a bude se k vám neustále otáčet čelem, strkat do vás hlavou anebo jí agresivně pohazovat. Vlastně vám říká: „Když tě tam dozadu nepustím, nemáš šanci nade mnou vyhrát.“ Koňská hlava říká spousty věcí. Pokud je vztyčená, kůň sleduje něco špatného. Bud' má strach, nebo mu něco dělá starosti, nebo se staví proti jinému koni. Nebo proti vám. Je-li hlava svěřená dolů a kůň ji nezdvihá, pak dává najevo podřízenost, ale podřízenost ze strachu, ne z důvěry. To pokud má hlavu v rovině se zádí a občas jí pohodí je to nejlepší signál. Je to, jako by se ukláněl. Stojí-li předníma nohama vedle sebe, je klidný. Pokud nakročí jednou nohou dopředu je to známka nervozity a připravenosti k pohybu nebo vám dává najevo svou nadřazenost. Uši prozradí spoustu různých věcí – směřují-li mírně dozadu tak to se vám dostalo cti – podařilo se vám zaujmout jeho pozornost, stažené těsně k hlavě, tak to jste ho pro změnu asi pěkně naštváli. Trčí-li vpřed, tak to ho něco rozrušilo anebo sleduje něco v dálce. Když se neustále pohybují, koník je uvolněný, dobře naladěný. Sledovat mimiku koně je dost důležité. Pokud kůň vypadá ztuhle tak to se bojí. Uvolněný kůň mrká, ohrnuje pysky, ohýbá nozdry, občas si odfrkne.

Těmito drobnými sděleními a nepřebornou řadou dalších nám kůň sděluje, jak bychom k němu měli přistupovat.

Stále se učím koňskou řeč těla a pochybuji, že se nějaký člověk někdy naučí číst řeč koní tak, jak to umí jenom kůň!

Přesto si řeč můžete osvojit natolik dobře, abyste nejprve získali pozornost koně a pak jej naučili, aby vás respektoval nikoli ze strachu a bázně, nýbrž na základě důvěry.

Jednou jsem byl požádán kamarádem, abych se šel podívat na jeho práci s jeho koněm v kruhovce. Koník byl k lidem nedůvěřivý a kamarád mi během „výcviku“ sdělil. Podívej, ten kůň vůbec nereaguje. Vůbec ke mně nejde. No a jak mi to říkal tak se v klidu otočil ke mně, ruce volně podél těla. Tak jsem mu odpověděl: „Jak to vždyť ten kůň stojí hned za tebou.“ Kamarád byl z toho vyděšený. Jak to že přišel. Sám vůbec nepostřehl, že při obratu směrem ke mně pohnul rukou jen tak nepatrně a kůň to chápal jako výzvu – pojď ke mně. Dost mě to pobavilo. Kamarád nevědomky provedl řeč těla. Když jsem mu vysvětlil, proč se to stalo, tak to začal zkoušet, ale už to dělal nejenže vědomě, ale ne tak uvolněně a kůň už k němu nepřišel. Hlavně zaváhal, když k němu kůň přišel udělat něco třeba ho jen pohladit, aby věděl, proč byl pozván.

Mnoho lidí si hraje na velké "horsemany" a snaží se napodobit Parelliho, Monty Roberse (obzvláště jeho je největší hloupost napodobovat - toto je jen a jen můj názor) Bořánka a další a další horsmany. Mnoho začátečníků a to hlavně dívek, si hrají na velké horsemany s vidinou toho, že snad najdou uznání a obdivů nejen u lidí, ale u opačného pohlaví. Hlavně ale se zviditelnit a ukázat svým kamarádkám, že je ona ta nej - nejlepší. Nevím, kde se bere v nich taková namyšlenost a ješitnost, že nehodlají ani o těch věcech komunikovat s někým, kdo má odlišný názor. Dokonce nechtějí komunikovat s někým kdo má větší zkušenosti. Nevyslechnou názory zkušenějších, nepoučí se z chyb a mylných rad. Dokonce jsem se setkal i s těmi co ještě neodložili „plíny“ a už radí, jak zkušenější koňáci. Nemůžeme v pondělí si koupit mladého koně, v úterý si hrát na horsemana, a ve středu vyhrát pohár. Problém je i s ošetřováním svého koně a to hlavně s úpravou kopyt. Jsou takový, co projdou kopytářským kurzem a myslí si, že nad ně není. I tady jde o praxi a poznatky.

Ošetření koně taky je základ všeho. Nejde jen o to vozit si zadek na koni a tím to končí, nebo dostat nějaký papír, že něco někdo někde absolvoval. Nebo si přečíst knihu a hned být moudrý. Jeden můj známí mi jednou sdělil, že už pochopil Klause F. Hempflinga. No proč né, pochopit ho mohl, ale tím to taky končilo. Nedokázal to realizovat při práci se svým koněm.

Dá se jezdit na koni bez jakékoliv uzdy, udidla, sedla. Je to hezký, jak si věří, když koník chodí „na myšlenku“, jenže kolik času a dřiny, kolik hledání nejen sám sebe, ale té správné cesty a kolik neúspěchů a zklamání tomu předcházelo je to nekonečný příběh. Nejhorší na tom všem je, že budete muset předělat hlavně sami sebe. Zapomenout na to co vám říkali na různých jízdárnách a v různých stájích a začít vše od úplného začátku. Začít né od první třídy, ani od školky, ale od jeslí.

Jak dlouho vydrží váš kůň v klidu stát? Tak, aby vás někde netahal, aby se nevěšel u úvaziště. Je to dost často opomíjená věc. Co třeba nasedání? Sedlání. Nebo dost mylné je učit koně, aby např. u úvaziště byl uvázan tak, aby v případě zatáhnutí se vodítko povolilo a koník se s úvazištěm nepřetahoval. Můj názor: Je to špatně. Koník zatáhne, vodítko se povolí a koník odchází. Tak se spíše učí, že když ho to nebaví, může kdykoliv odejít. No a přijde den, kdy chcete koníka ostrouhat, nebo jinak ošetřit a nastane problém. Koník chce odejít a najednou nemůže. Jenže dřív to šlo. Co koník udělá. Začne za vodítko tahat a to až do doby, kdy buď se svalí anebo v horším případě nevydrží úvaziště. No a pak koník vystrašen, co mu to visí u ohlávky a mlátí ho to přes nohy, začne prchat.

Nejdříve na vodítku „delším“, které omotáte kolem úvaziště, ale jen tak, aby při tahu prokluzovalo, když koník začne tahat a chce odejít, tak ho přidržíte. Pokud koník přestane tahat, povolíte i vy tah a koníka pochválíte. Koník se naučí, že pokud zatáhne a ucítí nepříjemný tlak na hlavě od ohlávky, tak ten ustoupí, pokud se koník přestane přetahovat s úvazištěm.

Nebojte se, že se to nepodaří, vždy se to podaří, jen na vás záleží, KDY. Seznámení koně s výstrojí, práce ze země, doteky a sedlání. Práce ze země přinese užitek koni i vám.

Hezké české přísloví: „Tady to neokecáš...“ Nic víc.

Doteky by se měly stát pevnou součástí každodenní péče. Díky nim snáze objevíte problémy a pochopíte, co v danou chvíli chování vašeho koně ovlivňuje. Zvykněte si proto koně pozorovat a všimnout si jeho chování.

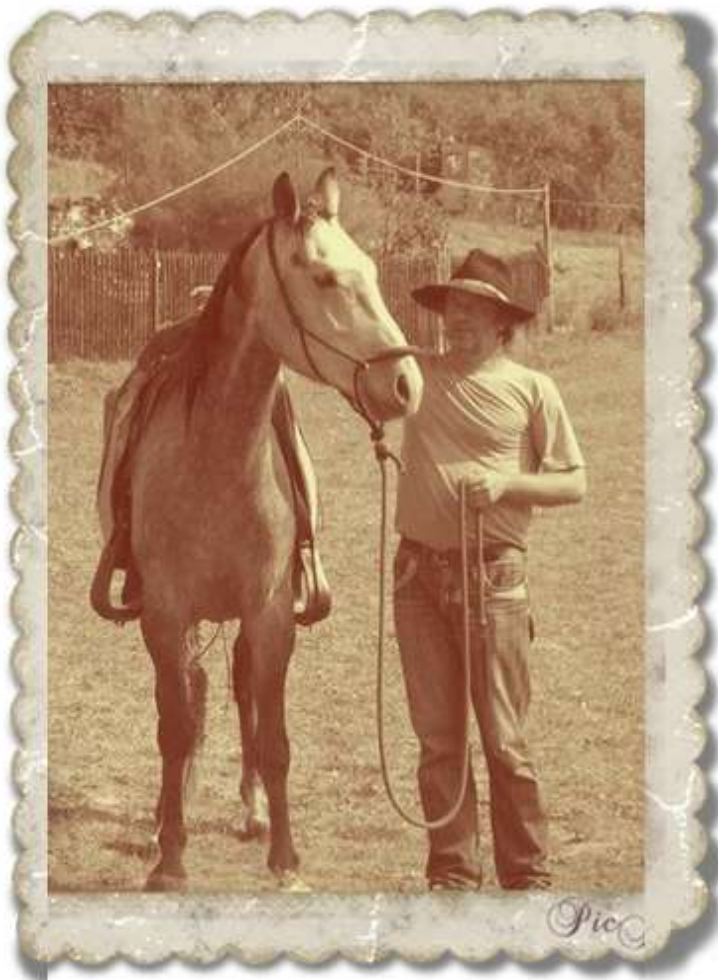
Snížení citlivosti

Jakmile kůň přijme doteky rukou po celém těle, je na čase seznámit ho i s jinými vjemy, např. jaké to je, když jej třete igelitem. Kůň v tu chvíli zažívá neznámý pocit umocněný cizím zvukem, který igelit při pohybu vydává. Toto cvičení je dobrou přípravou na nošení pokrývky nebo jezdce, který bude oblečený do šustivého pláště.

Seznámíte-li koně s podobnými materiály, ušetříte si v budoucnu nejednu těžkost, až na ně kůň náhodně narazí. Na šustivý materiál zvykáme koně postupně a systematicky. Vždyt' dnes není problém už ani v lese že na vás a vašeho koně někde vybafne igeliták a ne jen jeden.

Kůň se v každodenním životě musí vyrovnat s mnoha věcmi, cizími jevy. Jmenujme namátkou jen několik: musí na sobě strpět pokrývku, být uvězněný v malém prostoru, který se ještě ke všemu pohybuje (cestování), chodit nahoru po rampě, nechat se stříhat a setkává se s podivnými zvířaty (třeba psy nebo prasaty) a ještě podivnějšími předměty, jako jsou auta a hlavně motokrosaři.

Jestliže kůň narazí na nebezpečí, instinkt mu velí dát se na útěk. Je tedy velmi důležité seznámit ho se situacemi, které by mohl pokládat za nebezpečné. Jestliže to uděláme dobře, kůň tyto situace a předměty přijme na celý zbytek života. Jestliže to uděláme špatně, vzniknou problémy, které pravděpodobně ovlivní jeho budoucí chování.

Při tomto výcviku musí trenér sledovat reakce koně sekundu po sekundě a nikdy jej nesmí vystavit nadměrnému stresu. Pokud je kůň příliš dlouho v situaci, kterou pokládá za nepříjemnou, může se jeho přecitlivělost naopak ještě zvýšit. Aby si kůň zvykl, je nutné věnovat mu několik lekcí týdně. Na první pohled se to může zdát hodně, ale uvědomte si, jak krátká doba to je v porovnání s délkou koňského života. Jestliže si kůň jednou zvykne na to, že ho sedláte, strouháte nebo vozíte v přívěsu, nebude to ani vám, ani jemu činit sebemenší potíže.

Důležitý je dotek

Koně mezi sebou komunikují různými způsoby a jedním z nich je dotek. Koně jsou citlivá stvoření a fyzický kontakt jim většinou přináší potěšení.

První nasedání koně

Taky jsem se setkal s názorem, že nejlepší je poprvé sedlat koně v jeho boxu, tedy jemu známém prostředí. Nedoporučuji, neboť jde o zdraví jak vaše tak koně a sám jsem se jednou zúčastnil takového obsedání a dnes po x letech hlavně v sychravém počasí mě nějak zlobí kolena. To bylo v jedné dostihové stáji, kde měli chovné klisny a tak když dorostli do věku obsedání tak se obsedaly. Kůň se lekl venkovního ruchu a narazil mě na stěnu boxu takovou silou, že jsem padl jemu pod nohy a jak byl vyplašený, i z toho sedla, tak se po mě prošel.

Před položením sedla položíme na koně několikrát podsedlovku, s kterou jsme ho řádně seznámili. Je lehká, lépe se s ní manipuluje a koně netíží, měli bychom ji několikrát položit a sejmut poněkud rázněji z obou stran. Nechá-li si to kůň líbit bez lekání, můžeme opatrně položit sedlo, se kterým jsme ho taky řádně seznámili. Sedlo držíme pevně a především dbáme na to, aby podbřišní nespadol a neklepal do předních nohou, mohlo by to koně polekat. Třmeny, pokud máme westernové sedlo, je dobré přivázat za končá za zadní rozsochou kam vážeme bandalír při vandru.

Při odsedlávání musíme být velice opatrní při manipulaci s podbřišníkem. Necháme-li ho volně spadnout, dotkne se nohy koně, ten uskočí a sedlo nejspíš spadne. Proto přizvedneme levou nohu a padající podbřišník zachytíme. Sedlo opět opatrně sundáme.

Výcvik přirozenými metodami směřuje k výcviku bezpečně ovladatelného koně, ochotného vykonávat dobrovolně jakoukoliv práci, kterou mu určí. Je tedy použitelný pro všechny kategorie koní a pro různé způsoby jejich využití. Výhody přináší zejména u mladých koní do tří let stáří, kde zůstává práce ze země jediným způsobem, jak koně připravovat. Tak může být kůň ve věku klasického obsedání již velmi dobře připraven na následný fyzický trénink. U dalších koní může použití metod přirozeného výcviku zlepšit vztah koně k člověku (a obráceně), což vede ke zlepšení sportovních výsledků, ale zejména k plnějšímu vztahu člověka a koně. V případě problémů s koněm jsou přirozené metody výcviku bezpečnou cestou.

Setkal jsem se na jednom ranči s myšlenkou, že s mladým koněm se má začít pracovat až tak na třetím, nebo lépe čtvrtém roce. Nějak se mi nezdála tato myšlenka dost pravdivá. Přirovnal jsem to, jako když bysme chtěli po tříletém dítěti, aby začalo chodit na nočník. Nevím, kde majitel hříběte zjistil tuto informaci, ale snažil jsem se mu vysvětlit, že by měl s koníkem začít aspoň základy. Tak si ho vzal na lonž a nechal ho kolem sebe lítat a bláznit. Když jsem mu řekl, že to není dobrý, že si učí koníka zlozvyku, který bude těžko odbourávat. Koník si vždy bude chtít na lonži zařadit a výcvik bude tím problémoví. Majitel mi řekl, že se moc rád kouká na tu jeho energii a divokost. Jenže již druhý den si sypal popel na hlavu, když si vzal koníka na lonž za účelem nějaké práce a koník nejen že začal kolem něj kroužit, ale zároveň chtěl lítat, kam se mu zachtělo a majitel s ním měl dost práce ho udržet. Když jsem mu řekl, že jsem ho varoval, že koně jsou dost učenliví a vše co mohou dělat jeden den si myslí, že mohou i druhý den ale majitel si to už nepřeje a je problém. Koník nechápe, že včera mohl a dnes už né. Proto není dobré nechávat a zároveň učit koně to co nám v budoucnu může škodit. Tak majitel přešel k základní práci s koníkem, kterému jsou již tři roky a má stále problém s uvazištěm, s nohama. Dnes již majitel nezastává názor, že s koněm se má začít pracovat tak pozdě, ale čím dřív tím lépe. Koník se dostal do věku, kdy začíná prosazovat svou dominanci je v „pubertě“ a majiteli to dává dost znatelně najevo. Radši dřív a pomalu, než později a snažit se dohnat to, co se zameškalo. Kór když sami máme problémy provádět výcvik.

ŠKOLA HROU

Práce s mladým koněm. Můj názor je ten, že je to jak s dětmi. Čím dřív začnete tím lépe. Hravost mladých koní je ideální stav pro práci s nimi. Výcvik pokud je tvořen hrou mladý kůň dobře přijímá. Hraje si a zároveň se učí vše, co bude potřebovat pro život. Takový základ je práce s nohama a celkové osahání koně a ustupování. Prostě vše co ze začátku koník má znát aby nebyl problém při strouhání, ošetřování... Říkám tomu příprava pro veterinu.

Kamarádka si dala k nám na ranč svého koně s tím, že ji naučím s ním pracovat. Nechal jsem si od ní předvést, co již umí. Sdělila mi, že nic moc, tak jsem jí řekl, proč se neučí od svého koně. Byl to starší koník a určitě něco zná. Stačí mu dát správný pokyn. Dohodli jsme se, že to zkusíme s nějakým obratem ze země. Kamarádka začala tahat za vodítko a koník, i když nerad obrat provedl. Šel jsem k ní, s dovolením jsem si vzal od ní vodítko, a jen tak lehce jsem pohnul rukou a koník se začal točit na prověšeném vodítku. Koník krásně spolupracoval. Kamarádce jsem potom vysvětlil, že čím míň toho udělá a čím jemněji, tím víc toho ten koník pro ni udělá. Taky jsem si všiml, že se kamarádka dívala koni na zadní nohy. Zeptal jsem se ji, proč to udělala. No prý kůň vidí, kam se kouká a uhne zády před pohledem. S tímto názorem jsem se setkal u jednoho horsmana který to tak vyučuje. No podle mě jde spíš o pohyb těla, než o oči. Jde o řeč těla, které koník dokáže pochopit. Možná se mýlím, ale že by kůň viděl na mé oči, když jsem k němu otočený zády? Proto jsem zastávce. Kurzy ano, ale né takové kde mi řeknou: Vezměte koně z bodu Bé, uděláte obrat v bodu Gé a koník sám půjde do bodu Cé. No a všichni pak, když přijdou domů, okamžitě vezmou své koně, a začnou dělat to, co jim nalili na kurzu do hlavy. Jenže ke svému zděšení zjistí, že jim to nějak nejde, a ke zděšení koně,

který zase neví, o co jde. No jde jen a jen o názor můj a mohu se mýlit. Každopádně kamarádka je učenlivá, a pokud jí to vydrží, bude si rozumět s většinou koní, které kdy bude mít.

Dříve kopavej kůň, dnes závislák

Zhruba tak v roce 2006 jsem si koupil za pomoci kamarádů kobyliku jménem Savana a to dost problematickou. Neuměla stát u uvaziště a kopala. Nebo spíše naučil ji původní majitel kopat, když se jí šáhlo na nohy. Začalo to prý při strouhání. Jednou kopl a majitel z toho měl srandu. Tak to zkoušel stále dokola a jednoho dne zjistil, že už to dávno sranda není, že kobylika kope, už když se jí přiblížil k zadním nohám. Po čtrnácti dnech od koupě se z ní stala závislačka na mě a nikdo jiný na ní jezdit nemohl a to hlavně v mé přítomnosti. Když ji mám u chaloupky puštěnou ve volnosti, tak mi vleze dovnitř osondovat zda mám naklizeno a hlavně zda nenajde něco dobrého k jídlu. Když nenajde nic, tak zase odkráčí zkusit to někde jinde. Ještěže mám jednu velkou místnost, jinak by snad sedávala u televize, anebo na balkóně a kochala se krajinou a pohlížela by na koně zhůry. Dodnes když mě vidí, tak přiběhne z pastviny se aspoň poňuchnat a pak zase odkráčí zpět na pastvinu. Samozřejmě, že má dny, kdy ji absolutně nezajímám. Těch je ale dost málo. Náš společný život byl jen o pohlázení, učení se od ní. Vše v klidu a pomalu. Taky se mi to v krásnu vrací. Dnes už občas na sobě snese, ale jen dobrého a hodného jezdce. Jiní nemají u mě šanci.

Elektrický ohradník

Koně mě taky učili, že ohradník se nemůže udělat, tak jak si sami myslíte. Nebo ho zapomínat zapnout.

Problém byl kopcovitý terén. Natahoval jsem ohradník tak, aby byl i vzhledově v nějaké té rovince. Dnes už to nedělám. Občas se mi totiž stalo, že se mi kůň pásl mimo ohradu. Prošel jsem po obvodu celou ohradu a nikde ohradník nebyl přetržen. Převedel jsem koně zpět a sedl si mimo pastvu a sledoval stádo. Najednou jsem si všiml jak ten, kůň co byl mimo pastvu, se vydal k ohradníku a tam ho překročil. Sice mu to dalo menší práci zvednout nohy, ale dokázal to. Vzhledem tomu že to bylo mimo ohradníkovou tyč nevšiml jsem si terénu, který tam tvořil vyvýšeninu, a tudíž tam v tom bodě byl ohradník nižší. Od té doby, když stavím ohradu z ohradníku, dávám tyče podle terénu, popřípadě v některých místech dám o ohradník víc.

Další případ kdy jsem našel koně mimo ohradu, byl ještě zajímavější.

Na ranči jsme měli kobyliku jménem Varna. Taky jsem ji jednou našel mimo vytyčenou pastvinu. Koně ranče respektovali ohradník. Tak jsem, některé vzdálené pastviny, jen obehnal ohradníkem, ale nedával jsem izolátory, neboť jsem tam nepouštěl proud. Varnu jsem našel několikrát mimo ohradník a taky jsem nenašel, kudy se dostala ven. Teda někdy jo a někdy né. Spíše mě zajímalo, jak se dostala ven, když doma se ohradníku bála. Jednoho dne jsem na to přišel. Načapal jsem ji takzvaně při činu. Varna se pomaloučku přibližovala k ohradníku a zvedala při tom přední nohy a opatrně směrem k ohradníku dělala dlouhé kroky. To vše dělala pomaloučku a opatrně. Tak že když se přiblížila k ohradníku tak se ho jen zlehounka dotkla. Pokud se nic nestalo, pokračovala v té podivné chůzi, až překročila předníma nohama ohradník a rychle ho zadníma přeskočila. Nebo do ohradníku pomalu nacouvávala, ale tak pomalu aby se ho jen tak tak dotkla. No, a pokud se nic nestalo, otočila se a hup a byla venku. Podivné je že doma to nezkoušela, tam ohradníky byly vždy zapnutý. Jak přišla na pastvině na to ohradník vyzkoušet, zda je, anebo není zapnutý. To je mi záhadou. Od té doby jsem si vždy dal tu práci, aby na pastvině i když vzdálené byli ohradníky pod proudem.

Sentejme jim tedy do duší, naše tajná přání a tužby, svou lásku a oni se nám odvděčí svou náklonností.

Jedovaté rostliny pro koně

Živé ploty a zanedbané pastviny mohou hostit různé rostliny pro koně jedovaté, a pokud se jich spase velké množství, může dojít k těžkému onemocnění nebo dokonce k smrti. Proto je třeba pastviny pečlivě prohlížet a koním nebezpečné rostliny odstraňovat.

Žaludy

Žaludy jsou ve velkém množství smrtelně jedovaté.

Kapradí samec

Kapradí je jedovatá v zeleném stavu. Jedovaté jsou zvláště mladé báze listu.

Dub (*Quercus*)

Listy a plody (žaludy) dubu jsou pro koně jedovaté pro vysoký obsah taninu. Po konzumaci se nezřídka objevuje zácpa a dokonce poškození ledvin.

Štědřenec (*Laburnum vossii*)

Všechny části rostliny jsou pro koně jedovaté. Nejvíce však semena, která jsou smrtelně jedovatá. U postiženého koně se projevují nervové poruchy a posléze dochází nezřídka i k úhynu.

Starček přímětník (*Senecio jacobaea*)

Jedovatá rostlina, a to dokonce i v suchém stavu, kdy ji koně ochotně konzumují. Otrava se projevuje teprve po určité době (vykazuje komulativní efekt). Dochází při ní k vážné poruše funkce jater, jež může přejít až k jejich akutnímu selhání.

Čirok obyčejný (*Sorghum vulgare*)

Vzhledem k obsahu nitrátů a kyanidů je tato rostlina silně toxická. Může vyvolat poruchy dýchacího aparátu a někdy způsobit i smrt. Mladé rostliny však nejsou jedovaté.

Rulík zlomocný (*Atropa belladonna*)

Obsahuje alkaloid atropin rozšiřující zornice oka, což je neklamný příznak této otravy. Postižení koně nejsou schopni stát.

Hasivka (*Pterisium*)

Tato kapradina se vyznačuje komulativním toxickým účinkem, a to i v suchém stavu. Postižení koně mají sraženou zád', končetiny drží od sebe, více přibývají na hmotnosti a často spí.

Pryskyřník (*Ranunculus*)

Pro koně je řazen ke středně jedovatým rostlinám. V suchém stavu je neškodný.

Vlnice (*Oxytropis splendens*)

Pro koně velmi jedovatá bylina. Postižení jedinci vykazují nevyzpytatelné reakce a posléze mohou ochrnout.

Javor červený (*Acer rubrum*)

Nádherně červeně zbarvené listy jsou pro koně jedovaté v létě a na podzim. Příznakem otravy je nápadně nažloutlá barva sliznic - důsledek anémie.

Skočec obecný (*Ricinus communis*)

Také tato rostlina způsobuje u koní smrtelnou otravu již po pozření nepatrného množství. Plody - bobule - však mají natolik odpornou chuť, že je zvířata pozřou pouze náhodou.

Třezalka (*Hypericum*)

Po konzumaci třezalky se stává bílá kůže koní velmi citlivá na sluneční paprsky. U postižených zvířat se mohou objevit bolestivé spáleniny.

Tis červený (*Taxum baccata*)

Pro koně velmi jedovatá rostlina. Po jejím pozření nastává náhlá smrt. Kůň může uhynout ještě s listy v tlamě.

Přeslička (*Equisetum*)

Koně otrávení touto rostlinou začínají vrávorat, později se neudrží na nohou a nakonec padají na všechny končetiny.

MODLITBA PRO KONĚ

NASYŤ MNE, PANE, NAPOJ MNE
A DEJ MI ČISTOU, PROSTORNOU STÁJ,
KDYŽ SKONČENA JE DENNÍ PRÁCE.

MLUV SE MNOU, NEBOŤ
TVŮJ HLAS MI NAHRAZUJE OTĚŽE.

BUDEŠ-LI KE MNĚ LASKAVÝ,
BUDU TI SLOUŽIT S RADOSTÍ
A NAJDEŠ MÍSTO V MÉM SRDCI.

NETRHEJ OTĚŽEMI, PROSÍM,
NESAHEJ PO BIČI, IDEM-LI KUPŘEDU.

DEJ MI ČAS, ABYCH POCHOPIL TVŮJ ZÁMĚR.
NEBIJ MNE, KDYŽ TI NEROZUMÍM.

NEMĚJ MNE ZA NEPOZORNÉHO,
KDYŽ NESPLNÍM TVOU VŮLI - MOŽNÁ,
ŽE SEDLO NEBO PODKOVY NEJSOU V POŘÁDKU.

NEUVAZUJ MNE PŘILÍŠ KRÁTCE
A NESTŘÍHEJ MI OCAS,
KTERÝ JE MOU JEDINOU ZBRANÍ
PROTI MOUCHÁM A KOMÁRŮM.

AŽ POZNÁŠ, ŽE SE MÉ DNY KRÁTÍ,
AŽ TI JIŽ NEBUDU MOCI SLOUŽIT, MŮJ MILOVANÝ PANE,
NENECH MNE, PROSÍM, HLADOVĚT A MRZNOUT A NEPRODÁVEJ MNE.
BUĎ TAK DOBROTIVÝ A PŘIPRAV MI RYCHLOU, MILOSRDNOU SMRT
A BŮH SE TI ODMĚNÍ ZDE I NA VĚČNOSTI.

Závěrem...

Koně se vyskytují v několika základních barvách srsti: vraník, bělouš, hnědák, ryzák, palomino, plavák, strakoš, albín. Barva srsti záleží na množství barviva (pigmentu), obsahu černého barviva (malaninu) a dalších okolnostech. Barva a odznaky koně se zapisují do dokladů o původu i do plemenných knih a jsou rozhodujícím znakem při identifikaci koně. Někdy je však i pro odborníka obtížné přesně stanovit barvu, protože je mnoho různých odstínů, sytostí barvy či zvláštností.

Zásady přirozeného výcviku

Několik rad k přirozenému výcviku koní. Měly by sloužit k zopakování důležitých zásad a pro inspiraci. Jejich použití je však velmi individuální a musí se přizpůsobit konkrétní situaci.

Bezpečnost

Na prvním místě je při výcviku bezpečnost lidí a koní. Přirozené metody vedou k výchově koně bezpečně ovladatelného za každé situace. Přesto nemůže být nikdy zcela jisté, jak kůň zareaguje. Je proto třeba dodržovat běžná bezpečnostní opatření. Například používat ochrannou výstroj při ježdění, vždy mít kolem sebe dostatek prostoru, koně na překážky posílat, spíš než jej tam vodit, vyhnout se situacím, které by mohly být nebezpečné do té doby, než na ně bude kůň dostatečně připravený, atd.

Zlaté pravidlo

Raději žádnou práci, než špatnou. Není rozumné přehlížet jakékoliv problémy, protože ty by se projevil v nejméně vhodné chvíli. Problémy znamenají, že kůň něčemu nerozumí a žádá nás o pomoc. Musíme se problému věnovat, dokud jej neodstraníme.

Důslednost

Pokud svému koni něco slíbíte, musíte to i dodržet. Pro práci s koněm si vždycky vyhradte dost času, zvláště pokud chcete koně učit nové cviky. Nezapomeňte, že s vámi kůň komunikuje neustále. Nepřehlédněte, co vám říká už v boxe, když k němu ráno přijdete. I v této době je třeba důsledně dbát na dodržování stanovených pravidel.

Postupnost

Při výcviku postupujeme od základních dovedností koně ke cvikům složitějším. Je třeba dobře zvládnout základy, aby byl další výcvik úspěšný a bezpečný. Pokud vyvstanou vážnější problémy, vraťte se ve výcviku o krok zpět a ujistěte sebe i koně o tom, že stanovená pravidla stále platí. (příklady posloupností: práce na lonži > práce ve volnosti; práce ze země > práce jezdecká; zastavení a zacouvání > jízda vpřed)

Pobídka

Každá pobídka je udílána postupně. Zesilujeme postupně tlak a podle reakce koně pobídku udržujeme nebo ukončujeme. Pokud kůň nereaguje, říká nám, že je potřeba pobídku zesílit. Pokud reaguje, pobídku udržujeme na takové úrovni, aby motivovala koně k hledání správného řešení. Pokud kůň zareaguje správně, pobídku uvolníme a koně tak odměníme.

Trpělivost

Můžeme koním ukázat co je správné, tedy pohodlné a co naopak nesprávné, tedy nepohodlné. Nemůžeme je ale nutit, aby se k něčemu rozhodli. Na rozhodnutí koně je třeba trpělivě počkat, nechat mu dostatek času a prostoru.

Vytrvalost

Není důležité dosáhnout úspěchu hned. Trvalé výsledky přináší časté, trpělivé opakování. Koně potřebují ke splnění některých úkolů více času a méně nátlaku.

Výcvik je hra

Stejně jako se my snažíme koně vychovávat, snaží se i oni vychovávat nás. Hrají s námi hry, ve kterých nevyhraje silnější, ale vytrvalejší a chytřejší.

Dialog

Přirozená práce s koněm je založená na dialogu. Poslouchejte svého koně a řiďte se jeho reakcemi. Kdo nebere ohledy na reakce svého koně, přestává být jeho partnerem a nikdy nebude respektován.

Zákon akce a reakce

Vaše reakce se musí přizpůsobit reakcím koně. Citlivější kůň potřebuje více času, flegmatické koně je třeba energicky rozhýbat.

Zodpovědnost koně

Nechejte svému koni prostor, aby vám mohl ukázat, zda vás hodlá respektovat či nikoli. Pracujte na volných otěžích i na volném vodítku. Tak se ujistíte, že kůň plní vaše přání dobrovolně. Kdyby vás odmítl respektovat, lépe to poznáte. Nesnažte se dělat žádnou práci za koně.

Zodpovědnost člověka

Dobrý cvičitel pozná, zda je jeho kůň na vyžadovaný cvik dobře připraven. Pokud bychom požadovali cviky, na které není kůň fyzicky nebo psychicky připravený, neuspěli bychom. Mohli bychom se dostat i do nebezpečné situace a přišli bychom o důvěru koně. Člověk zodpovídá za bezpečnost a pohodlí koně.

Význam pobídky

Pobídka se skládá ze způsob, jakým ji udělíme a z významu, který má pro koně. Způsob pobídky určujeme svými pohyby, případně hlasem. Význam pobídky určujeme načasováním. Záleží na tom, v jaké situaci pobídku zesílíme a kdy ji naopak povolíme. Tím jí dáváme smysl. Smysl jedné pobídky se nesmí příliš měnit, aby měl kůň svou jistotu. Lze ji jen postupně vylepšovat a zpřesňovat.

Pohodlí

Koně pro sebe vyhledávají pohodlí. Pokud tedy nedělají nic špatně, měli bychom jim jejich pohodlí zajistit. Pokud koním chceme říct, že něco dělají špatně, musíme pro ně takovou situaci udělat nepohodlnou.

Motivace

Pro koně je motivací jeho místo ve stádě či v naší společnosti, která stádo nahrazuje. Za odměnu jej necháváme být u nás, za trest jej vyháníme. Na dalším místě je pro koně důležité pohodlí. Za odměnu mu jej poskytneme, pokud kůň ale dělá něco špatně, vytvoříme mu nepohodlí. Na posledním místě je pro koně motivací zisk odměny. Odměňovat koně bychom ale měli jen tehdy, pokud naše dostatečná autorita brání koni, aby si odměnu bral sám.

Rovnováha důvěry a autority

Budování vztahu znamená postupné prohlubování vzájemné důvěry i autority. Důvěra je to, co dává člověk koním. Autorita neboli poslušnost je to, čím koně oplácejí nám. Nemůžeme chtít od koní poslušnost, pokud se nás bojí. Stejně tak samotná důvěra nevede k tomu, aby nás kůň respektoval.

Přinášet příjemné

Vždycky, když jdeme ke koni, jdeme jej pohladit. Tak si nás kůň spojí s příjemným a bude v naší společnosti rád. Po každé pobídce přijdeme za koněm a pohlazením mu řekneme, že situaci dobře vyřešil a že může být v klidu v naší společnosti.

Pozornost koně

Získejte pozornost koně. On musí dávat pozor na vás a na vaše přání, ne obráceně. Spousta koní říká lidem: „Podívej se, co zase dělám špatně. Pojď mě rychle opravit.“ Koně vědí, že na to kývnete, začnete kolem nich pobíhat a oni si při tom budou moci dělat, co chtějí. Koně musí vědět, že když vám nebudou věnovat pozornost, přidělají tím práci sobě a ne vám.

BUĎTE OTEVŘENI NOVÝM MOŽNOSTEM A NEBOJTE SE ZAHODIT ZASTARALÉ METODY

Dejte koni správný povel, dojde ke správnému provedení, pochvalte ho slovem, pamlskem (zde bych byl trošku opatrný – nic se nemá přehánět), pořádně ale něžně ho pohlad'te, nechte působit náladu, dejte mu možnost a čas přemýšlet o tom co dělá, správně ukončete výcvik a buďte stále krásně naladěni.

Pokud jste nabyli pocitu, že některé pasáže jste již někde četli, jde o záležitost čistě náhodnou, neboť jde o stejně smýšlející lidi a tudíž může dojít ke stejným myšlenkovým pochodům. Taky mohlo ale dojít ke ztotožnění se myšlenky a tak proč vymýšlet jak to správně napsat když už je to někým správně napsané.

Váš Monte

Jak chcete žít bez koní – Michal Tučný

1.
Už jsem si zvyknul i na proudy aut.
jak se tak valí dálnicí.
Je to zkrátka pokrok, a ten já mám celkem rád,
mám v něm svý místo a svůj cíl.

2.
A jen občas je mi líto, ve chvílích nejtíšších.
když oheň jiskry rozhází,
že mi tu stále schází vlání koňských hřív,
a vám to neschází.

R.
Tak se ptám, když se slunce k horám nakloní.
já se ptám, když mě jarní vánek dohoní.
Jak chcete žít, jak chcete žít bez koní....

3.
Vážně mám v úctě technické zázraky.
i když ne všemu rozumím.
tak stejně mi tu chybí, jak pádí krajinou,
a s tím se zkrátka smířit neumím

R.
Tak se ptám, když se slunce k horám nakloní.
já se ptám, když mě jarní vánek dohoní.
Jak chcete žít, jak chcete žít bez koní....

